

A young bird chick, possibly a grebe, is seen in profile, facing left. It has brown and grey downy feathers and a long, dark beak. The chick is standing in a lush green field filled with numerous yellow buttercup flowers and some white daisies. The background is a soft-focus field of similar vegetation.

Rapportage
Beheermonitoring

Boerenlandnatuur
Noord-Holland
Zuid 2023

Niveau werkgebied Collectief

Deze jaarrapportage beschrijft de beheeractiviteiten met betrekking tot boerenlandnatuur in het werkgebied van het Collectief Noord-Holland Zuid in 2023 en de resultaten die zijn behaald. Ook het beheer door andere beheerders die zich in dit gebied bezig houden met (agrarisch) natuurbeheer op boerenland is verwerkt. Het gaat dus om beheeractiviteiten van:

- (leden van) Collectief Noord Holland Zuid
- Landschap Noord-Holland
- Stichting Agrarische Bedrijven Spaarnwoude
- Stichting Duurzaam Agrarisch Natuurbeheer

Voor de rapportage zijn telgegevens gebruikt van deze vrijwilligersgroepen:

- Werkgroep Weidevogels IVN Amstelveen
- Weidevogelbeschermingsgroep Spaarnwoude
- Vogelwerkgroep Kennemerland

Als gegevensbronnen zijn gebruikt:

- Boerenlandvogelmonitor van LandschappenNL
- SCAN-GIS database van BoerenNatuur
- Weerarchief KNMI; weerstation Schiphol

Samenstelling: Aad van Paassen (IVN Amstelveen) m.m.v. Mark Kuiper, Jocelyn de Kwant (Landschap Noord-Holland), Gieljan Beijen (Gooise Engen), Dave Dirks (Haarlemmermeer), Andries Kamstra (Spaarnwoude), Ron Korrel/Ben Prins/Jan Wesselingh/Berry Richter/ Barend Geijssel/ Karel Suijkerbuijk, Oscar Jansen, Olivier Oliemans (wildcamera's Amstelland), Cor Kranstauber (predatiebeheer Vechtstreek), Frank van Groen (broedpaargegevens Middelpolder), Dic van Hummel (tellingen argusvlinder), Iris Kiebert (onderzoek argusvlinder), Vogelwerkgroep Zuid Kennemerland (Haarlemmermeer) e.a.

Advisering: Ecologische commissie CNHZ bestaande uit Fons Bongers (bioloog), Edwin ter Hennepe (Vogelbescherming Nederland), Aad van Paassen, Ton Rewijk (ANV De Amstel), Geert Timmermans (stadsecoloog gemeente Amsterdam, Rudi Terlouw (bureau Buite-gewoon)

Foto's: Aad van Paassen, Ron Korrel, Andries Kamstra, Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland e.a.

Amstelveen, 20 december 2023

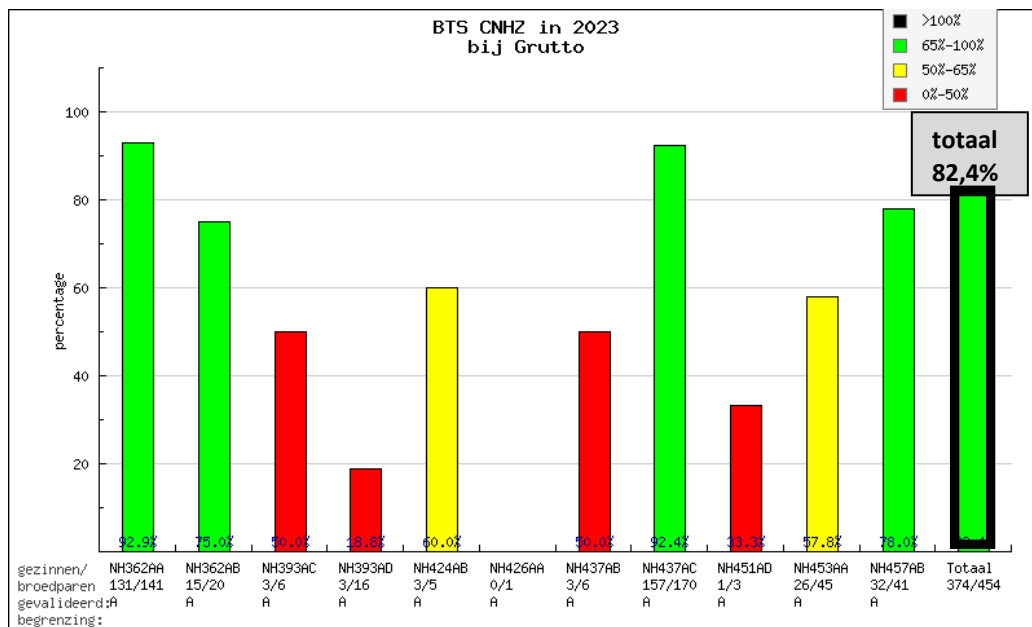
Inhoudsopgave

Samenvatting.....	4
1 Inleiding.....	6
2 Resultaten weidevogelbeheer in Noord-Holland Zuid	8
2.1 Beheer (ANLB en reservaat)	8
2.2 Gevonden nesten en nestbescherming.....	13
2.3 Broedparen en broedsucces grutto	17
2.3.1 Amstelland.....	22
2.3.3 Spaarnwoude.....	26
2.4 Predatiebeheer	28
3 Resultaten beheer akkernatuur in Noord-Holland Zuid	37
3.1 Haarlemmermeer	37
3.2 Gooise Engen.....	41
4 Onderzoek en monitoring Argusvlinder in de Bovenkerkerpolder	43

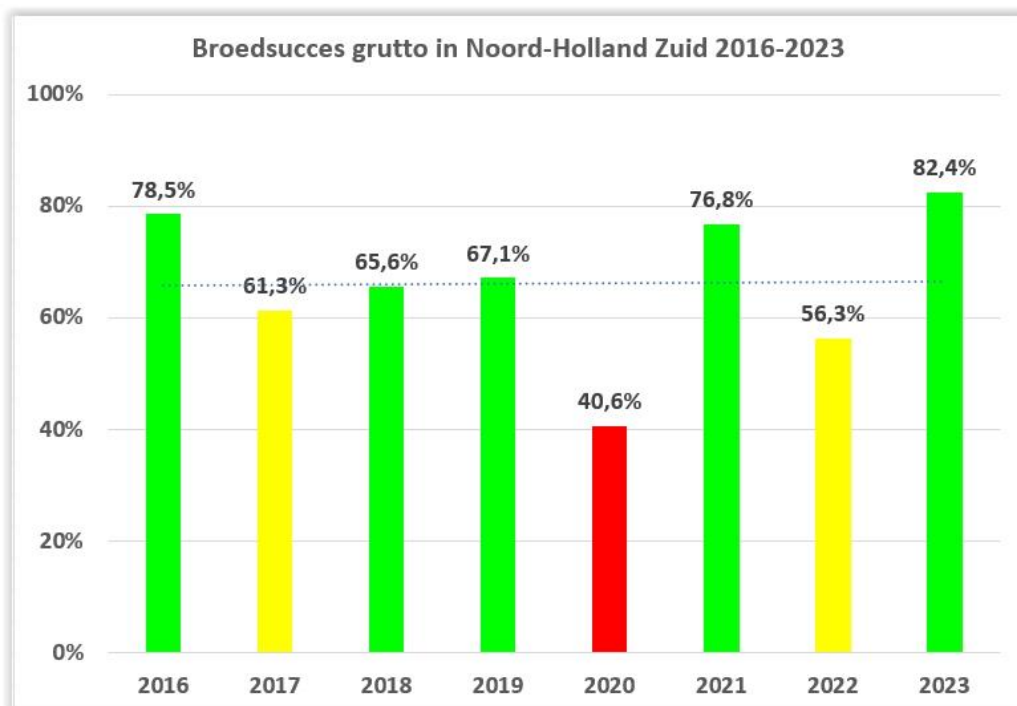
Samenvatting

Weidevogelbeheer

Het jaar 2023 was een bijzonder jaar voor weidevogels. Dat kwam door grote verschillen in weersomstandigheden tussen het eerste deel van het voorjaar (begin maart-half mei: erg nat) en het tweede deel (half mei-eind juni: erg droog en met name in juni erg warm). Dat weersverloop heeft bijgedragen aan het hoge broedsucces van de grutto (82,4% Bruto Territoriaal Succes: BTS). Daarmee was 2023 een beter jaar voor de grutto dan 2022. Maar voor laat broedende weidevogels was het een minder goed jaar. De oppervlakte kuikenland bedroeg in Noord-Holland Zuid in 2023 circa 1.120 ha. Dat is 23,2% van de totale oppervlakte binnen weidevogelkerngebieden in Noord-Holland Zuid en 38,5% van de oppervlakte met beheercontracten/afspraken voor weidevogelbeheer.

Figuur 1. Broedsucces van de grutto Noord-Holland Zuid in 2023

Figuur 2. Broedsucces van de grutto Noord-Holland Zuid 2016 - 2023

Waarschijnlijk hebben de andere soorten weidevogels ook een goed broedsucces gehad, maar dat is met de beschikbare cijfers niet hard te maken. Deze (veronder)stelling is gebaseerd op waarnemingen eind mei/begin juni van Kieviten en Scholeksters met meerdere (bijna) vliegvlugge kuikens. De laat begonnen weidevogels hadden door de droogte in mei/juni grote problemen om jongen groot te krijgen, zoals bleek uit de waarneming op 16 juni 2023 van een jonge Scholekster met (vermoedelijk) hittestress (dommelend in een sloot!).

Predatiebeheer heeft in 2023 verder vorm gekregen door uitrasteren van 340 ha weidevogelrijk grasland, het (gecoördineerd) werken met (30) wildcamera's en continue informatie-uitwisseling over vossenaanwezigheid met jagers en waar nodig en mogelijk afschot van (ruim 50) vossen. Deze inspanning heeft naast het reguliere weidevogelbeheer door boeren en terreinbeheerders een belangrijke bijdrage geleverd aan het goede broedsucces van de grutto in Noord-Holland Zuid in 2023.

Beheer akkernatuur

Het beheer van akkernatuur in Haarlemmermeer en Gooise Engen heeft zich na de groei omvang in de afgelopen jaren in 2023 gestabiliseerd. In de Haarlemmermeer heeft de monitoring van broedvogels verder vorm gekregen via het uitvoeren van tellingen door vrijwilligers van de Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland én professionals van het Kenniscentrum Akkervogels/Werkgroep Grauwe kiekendief. Mooie waarnemingen waren blauwe kiekendief, tapuit, kleine plevier en zwartkopmeeuw.

Overige boerenlandnatuur

In 2023 heeft in de Bovenkerkerpolder voor het tweede jaar onderzoek plaatsgevonden door de Vlinderstichting naar het voorkomen van de argusvlinder. Drie agrariërs werden bereid gevonden om delen van percelen in te zaaien met drie soorten zaadmengsels. Doel is te onderzoeken welke voorkeuren de argusvlinder heeft ten aanzien van nectar- en waardplanten en hoe zulke randen het beste te beheren. Door de langdurige droogte in tweede deel van het voorjaar en het begin van de zomer had het zaad problemen om te kiemen. Later in de zomer werden met name de randen van graslandpercelen bloemrijk. In de randen van maispercelen stonden echter ook veel akkermelkdistels, akkerdistels en meldes.

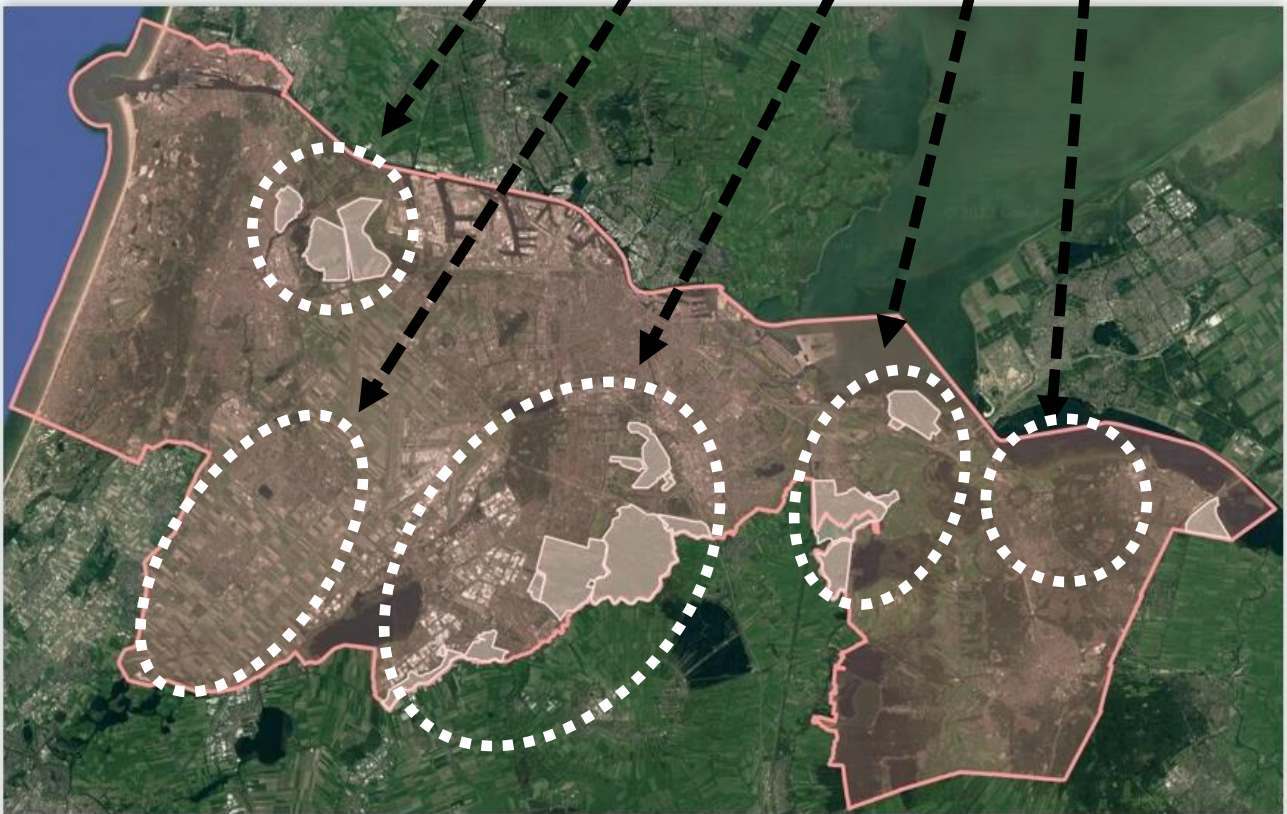
Ingezaaide rand van een graslandperceel voor de argusvlinder in de Bovenkerkerpolder

1 Inleiding

Werkgebied

Het werkgebied van het collectief Noord-Holland Zuid omvat het agrarisch gebruikt gebied van de provincie Noord-Holland ten zuiden van het Noordzeekanaal en bevat daarmee de werkgebieden van vier (deels voormalige) agrarische natuurverenigingen: ANV De Vechtstreek, ANV De Amstel, Ons Spaarnwoude en ANV Haarlemmermeer i.o. Binnen het werkgebied van het collectief zijn drie vrijwilligersgroepen actief (Weidevogelbeschermingsgroep De Vechtstreek, Werkgroep Weidevogels van IVN Amstelveen en Weidevogelbeschermingsgroep Spaarnwoude). Het collectief werkt bij het beheer samen met drie terreinbeheerders: Landschap Noord Holland en Stichting Agrarische Bedrijven Spaarnwoude, stichting Duurzaam Agrarisch Natuurbeheer en de Wildbeheereenheden in het gebied.

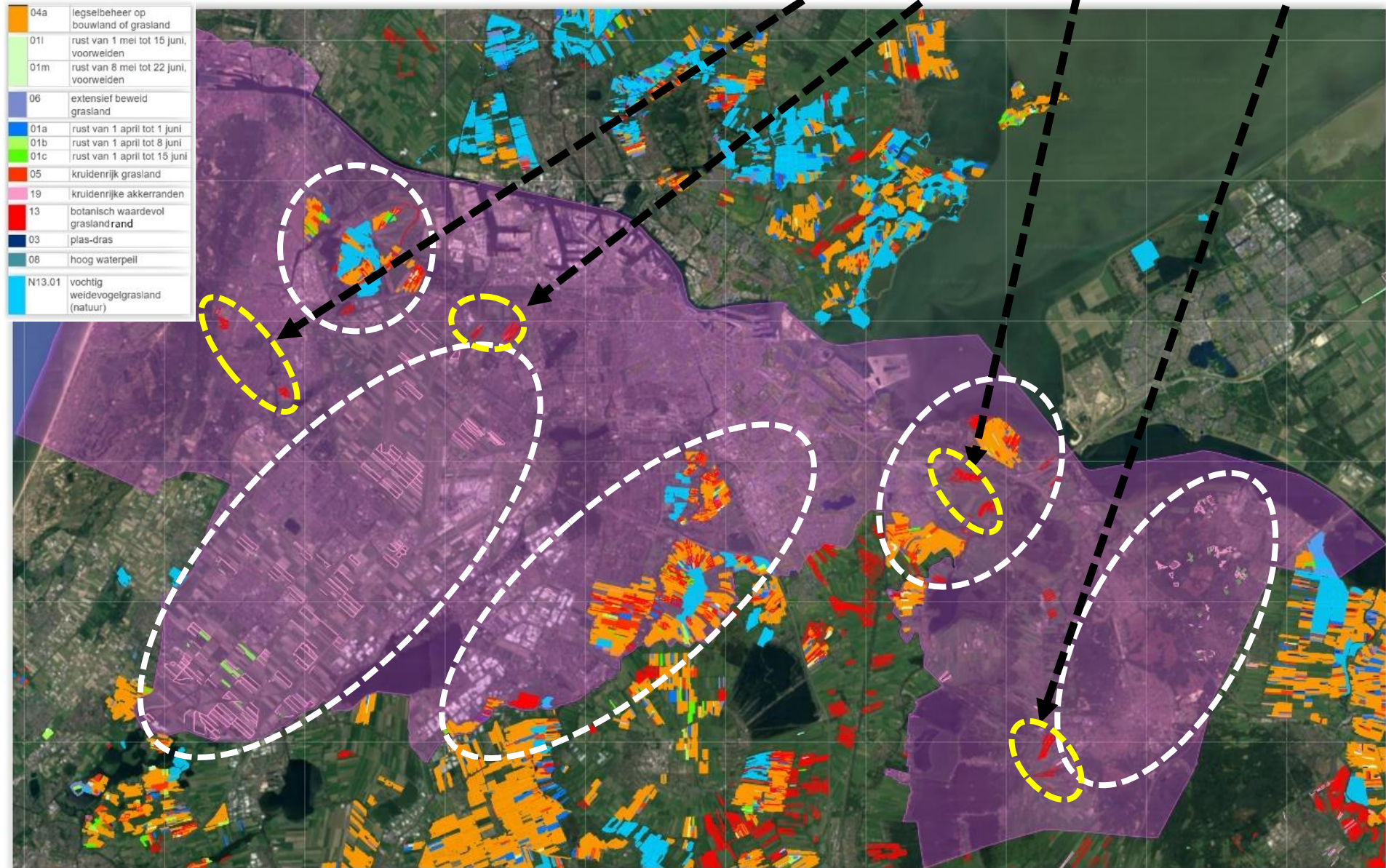
Werkgebied Collectief Noord-Holland Zuid met Spaarnwoude, Haarlemmermeer, Amstelland, Vechtstreek en Het Gooi

Figuur 3. Begrenzing werkgebied Collectief Noord-Holland Zuid

Omljnd de BTS-telgebieden, uiterst rechts het BTS-telgebied waarvan het beheer wordt geregeld door het collectief Eemland

Buiten akker- en weidevogelgebieden liggen contracten slootkantbeheer/botanische weiderand in Kennemerland, Osdorp, De Nieuwe Keverdijkse polder en Ster van Loosdrecht

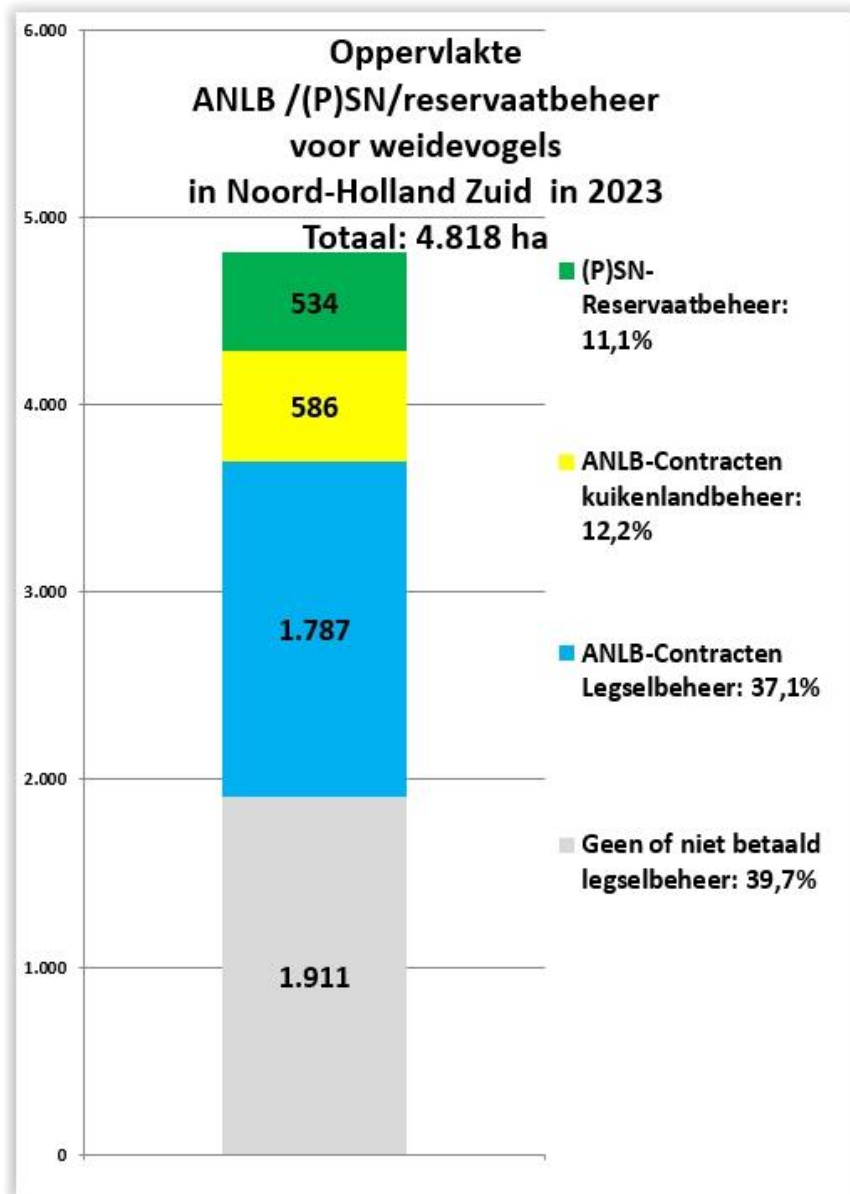

Figuur 4. Werkgebied Collectief Noord-Holland Zuid met ligging van beheercontracten

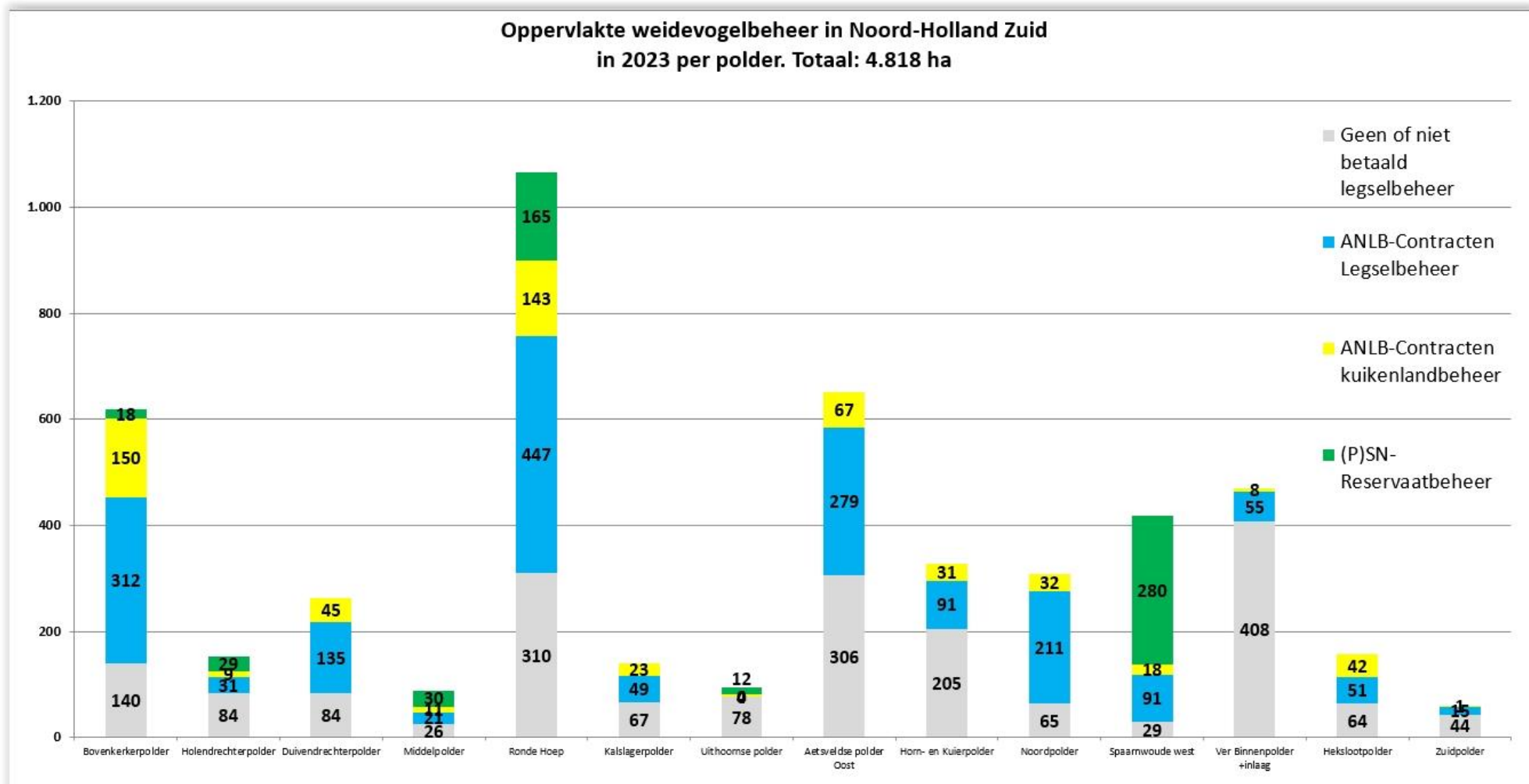
2 Resultaten weidevogelbeheer in Noord-Holland Zuid

2.1 Beheer (ANLB en reservaat)

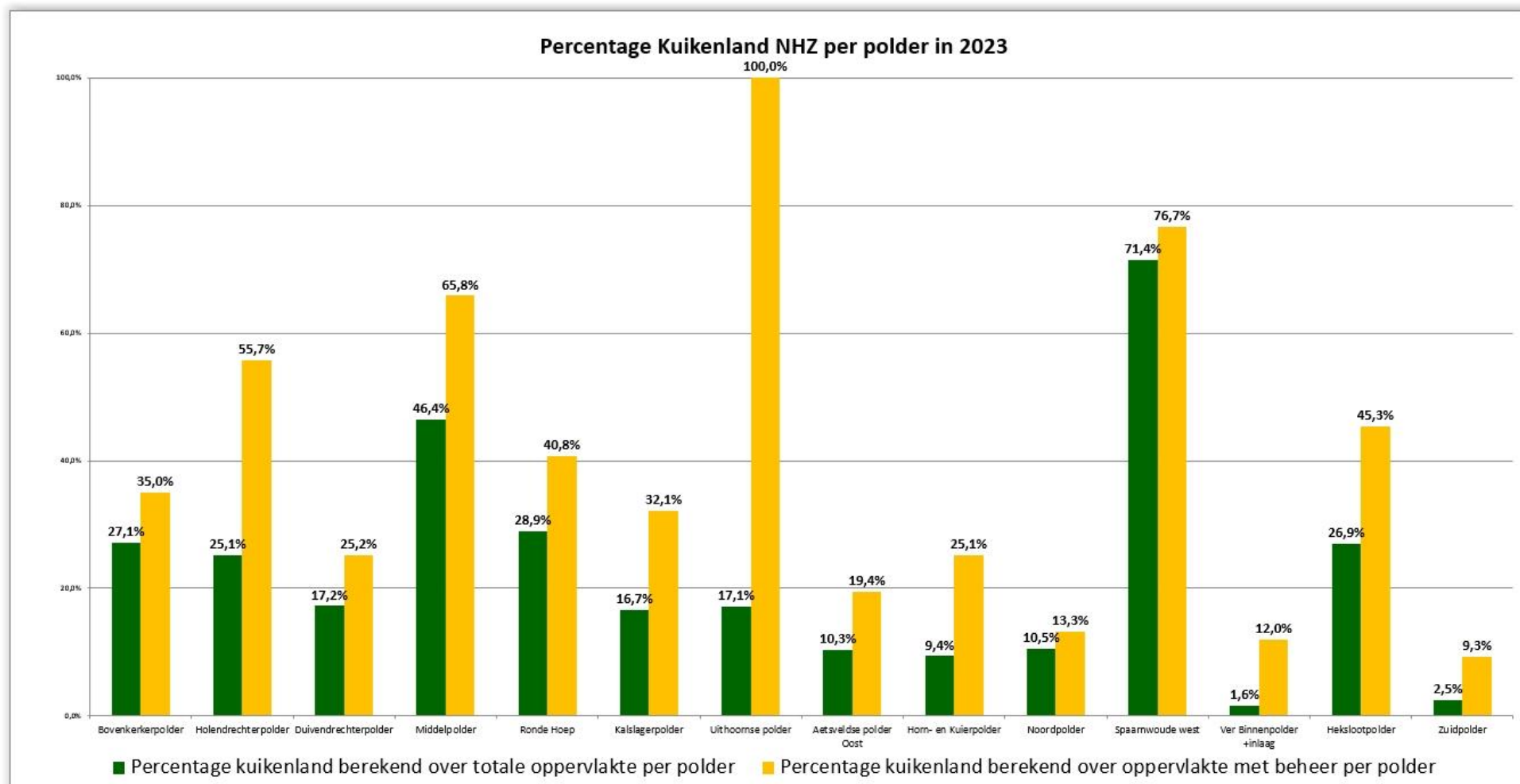
De totale oppervlakte met een vorm van weidevogelbeheer (ANLB: Agrarisch natuur en landschapsbeheer=ANLB en (P)SN-gebied: Natuur Netwerk Nederland) in Noord-Holland Zuid bedroeg in 2023 circa 4.818 ha, inclusief oppervlakten met akkerrandenbeheer in de Haarlemmermeer en in het Gooi. Op ongeveer 40% (1.911 ha) van de totale oppervlakte binnen de (BTS-tel)gebieden ligt geen beheerafspraken of -contract. Van de overige 2.907 ha bestond 1.787 ha (61,0%) uit Legselbeheer, 586 ha (20,2%) uit ANLB-contracten kuikenland (uitstel van maaien, kruidenrijk grasland/rand, plasdras, voorweiden en extensief weiden) en 534 ha (18,4%) uit reservaatafspraken voor weidevogelbeheer. In totaal bedroeg de oppervlakte verlate maaidatum/kuikenland 1.120 ha. Dat is 38,5% gerekend over de oppervlakte met beheer. Gerekend over de totale oppervlakte binnen de BTS-telgebieden van het collectief komt dat uit op 23,0%. Landelijk wordt een globale norm aangehouden van 20%, dus daar zit het percentage verlate maaidatum/kuikenland in Noord-Holland Zuid een stukje boven. Het verschil in oppervlaktes per categorie met 2022 zit hem naast groei in oppervlakte kuikenland in diverse polders, voor een groot deel in het feit dat in het BTS-telgebied Vereenigde Binnenpolder+Inlaag geen particulier Natuurbeheer bleek te liggen zoals vermeld in de jaarrapportage 2022. Op die percelen maar ook in het noorden van dat gebied heeft in 2023 daarom een uitbreiding plaatsgevonden van contracten voor Legselbeheer en Kuikenland. Zie de betreffende bladzijden in de bijlage Spaarnwoude.

Figuur 5. Oppervlakte ANLB/SN/GB beheer in Noord-Holland Zuid in 2023

Figuur 6. Beheersituatie per BTS-telegebied in 2023

Figuur 7. Percentage kuikenland per deelgebied in Noord-Holland Zuid in 2023

Weersverloop in 2023

Het voorjaar van 2023 was een voorjaar met grote verschillen: nat en koel en droog en warm wisselden elkaar met scherpe grenzen regelmatig af.

Maart

Maart begon wel droog, maar na een paar dagen viel er veel regen. Op 11 maart vroom het licht en daarna liep de temperatuur langzaam op met af en toe veel regen. Het eerste Kievitseizoen werd op 11 maart gevonden in Overijssel in een perceel dat voor 75% bedekt was met sneeuw. De tweede helft van maart begon met zacht en relatief droog weer met temperaturen tussen 10 en 15 graden. Veel Kieviten begonnen in deze periode met het leggen van eieren. Daarna werd het weer wisselvalliger en ook weer wat kouder met af en toe winterse buien met soms veel regen.

April

April begon koud en droog met in de eerste dagen regelmatig nachtvorst. Daarna werd het wisselvalliger en minder koud. Vanaf 8 april liep de temperatuur langzaam verder op naar 15 graden. Af en toe deden zich perioden van enkele dagen voor met vrij veel regen. Sommige jonge Kieviten hadden geen geluk met al die regen, al was er toen ook tegelijk wel rust omdat er weinig werkzaamheden waren in het land. Vanaf 25 april werd het droog en warmer, maar wel nog met koude nachten.

Mei

Begin mei lagen de temperaturen boven de 15 graden met soms nog (flink) wat regen, zoals de ruim 25 mm op 9 mei. Daarna volgde een korte koude periode met temperaturen rond 15 graden. Vanaf 17 mei werd het droog en lagen de temperaturen weer boven de 15 graden, maar echt warm werd het nog niet. Door de harde noorden tot noordoostenwind werd bleven de temperaturen nog regelmatig onder normaal. Af en toe was er een korte opleving, maar de maand eindigde weer relatief koud, al was het wel zonnig. Langzaam ontstond er een neerslagtekort.

Juni

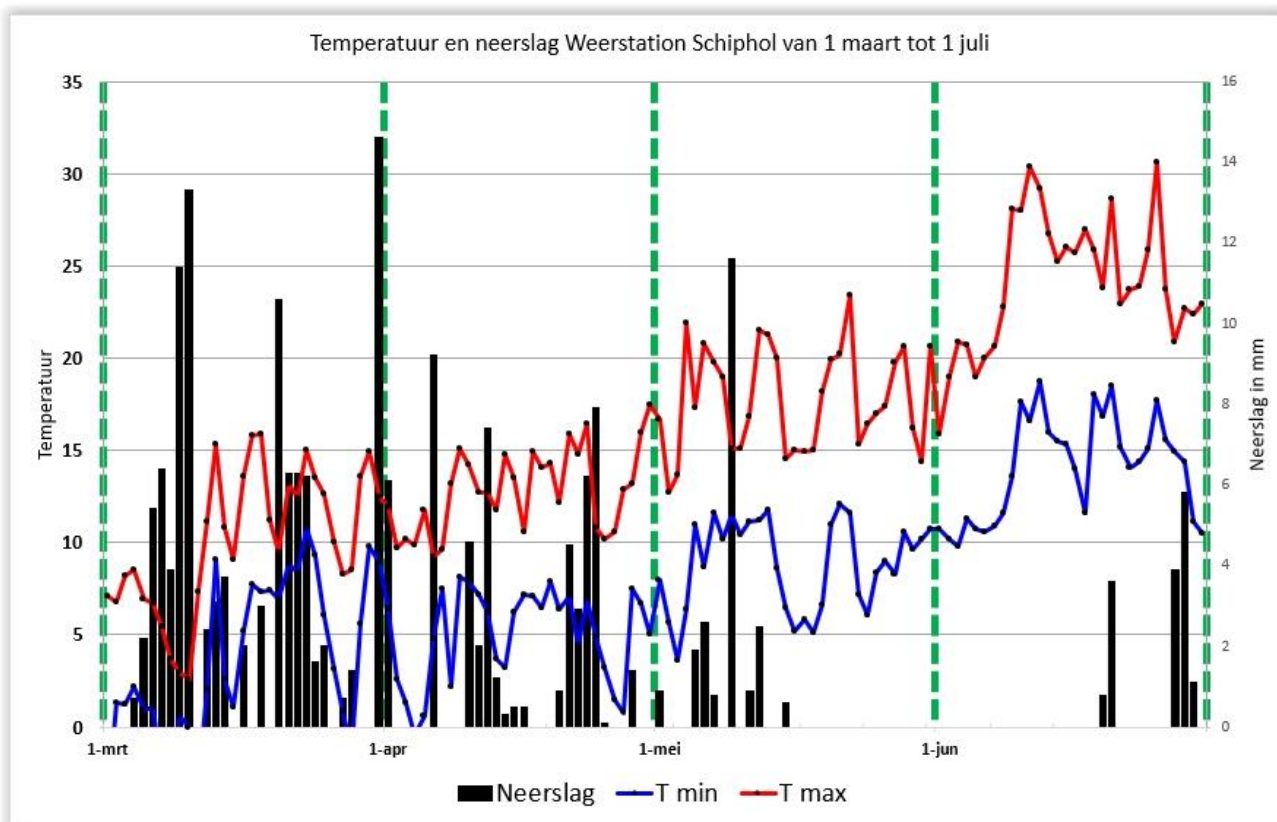
Juni begon aangenaam met temperaturen rond 20 graden, daarna werd het langzaam steeds warmer en bleef het vooral ook zeer droog. Het was af en toe ook tropisch, de droogte hield aan tot 20 juni. Toen vielen er een paar zware onweersbuien. Hierna werd het weer zonniger en warm. Eind juni viel er af en toe weer een beetje regen, maar pas in juli werd het weer nat en nam het neerslagtekort pas echt af.

Jonge Kievit gesneuveld (weer/predatie?) op 1 mei 2023

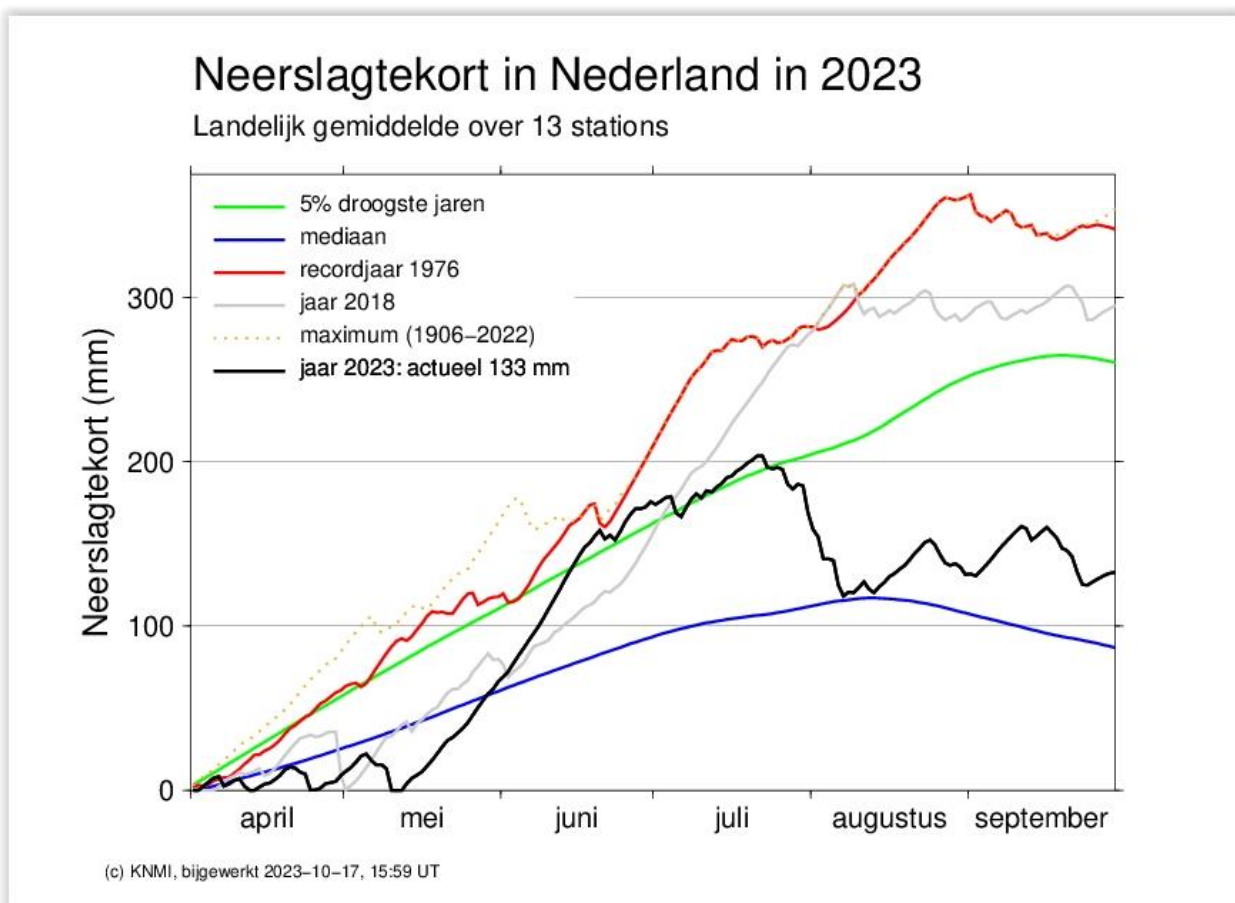

Scholekster met hittestress op 16 juni 2023

Figuur 8. Weersverloop in voorjaar 2023

Belangrijk voor vroege weidevogelkuijken was de vele regen tot half mei, voor late kuijken de daarop volgende droogte

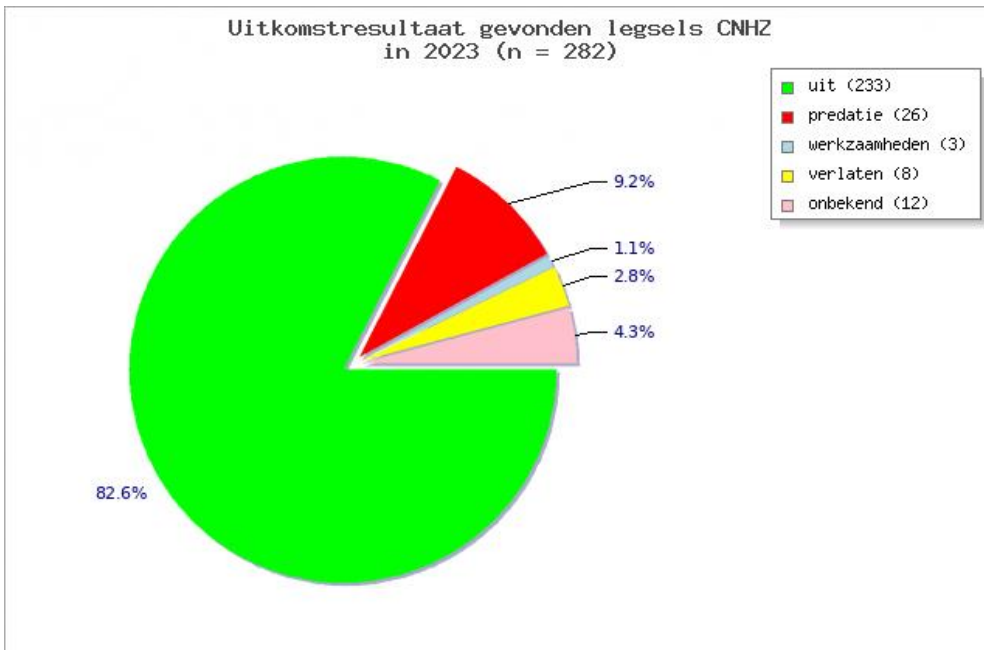

Figuur 9. Verloop neerslagtekort in 2023

2.2 Gevonden nesten en nestbescherming

Gevonden nesten

Boeren en vrijwilligers in Noord-Holland Zuid hebben in 2023 in totaal 397 nesten gevonden (2022: 512; 2021: 488; 2020: 514; 2019: 407). Dat waren vooral nesten van Kievit (179), scholekster (66), grutto (45), tureluur (37) en slobbeend (9). Het uitkomstresultaat is bekend van 282 nesten en is hoger dan in de laatste jaren: 82,6% (2022: 71,0%; 2021: 63,4%; 2020: 69,8%; 2019: 74,7%). Predatie van nesten was lager dan voorgaande jaren en lag op 9,2% (2022: 18,9%; 2021: 26,0%; 2020: 19,3%; 2019: 16,5%), voortijdig verlaten van nesten op 2,8%, verlies door werkzaamheden en beweiding gezamenlijk op 1,1% en overig en onbekend verlies gezamenlijk op 4,3%.

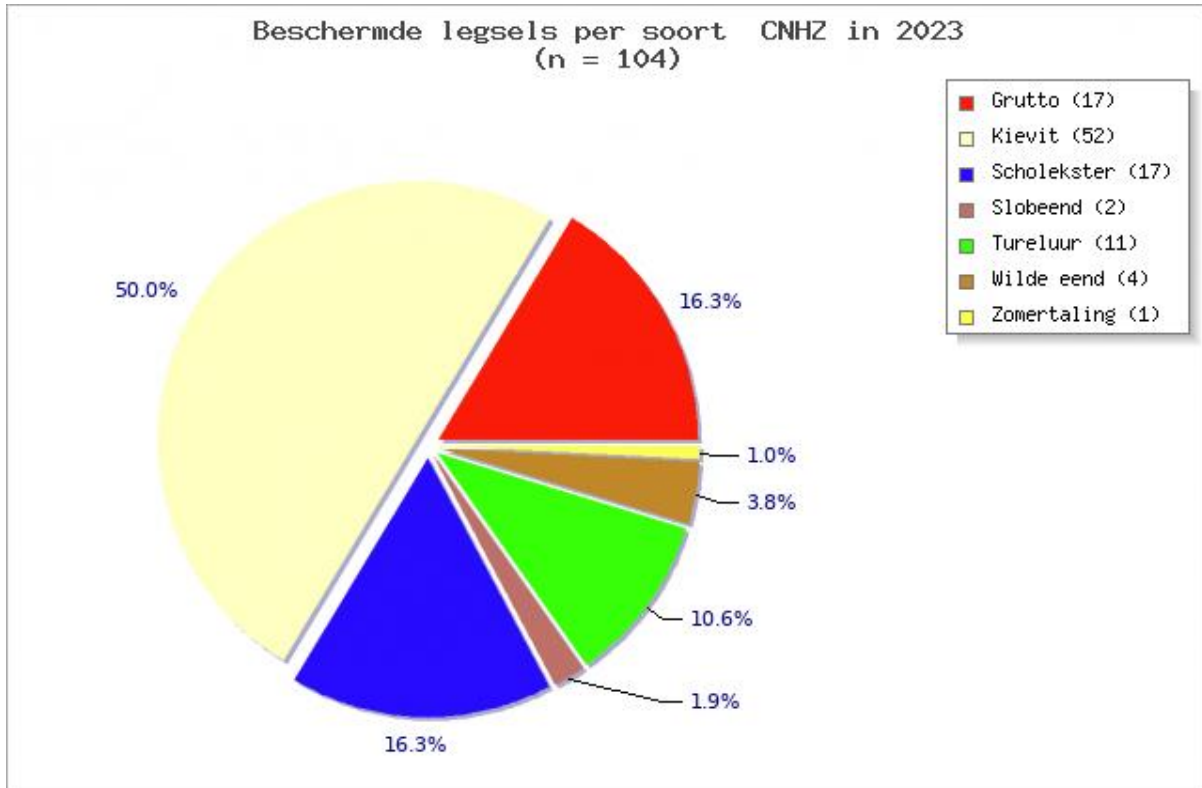
Figuur 10. Uitkomstresultaat gevonden nesten in 2023

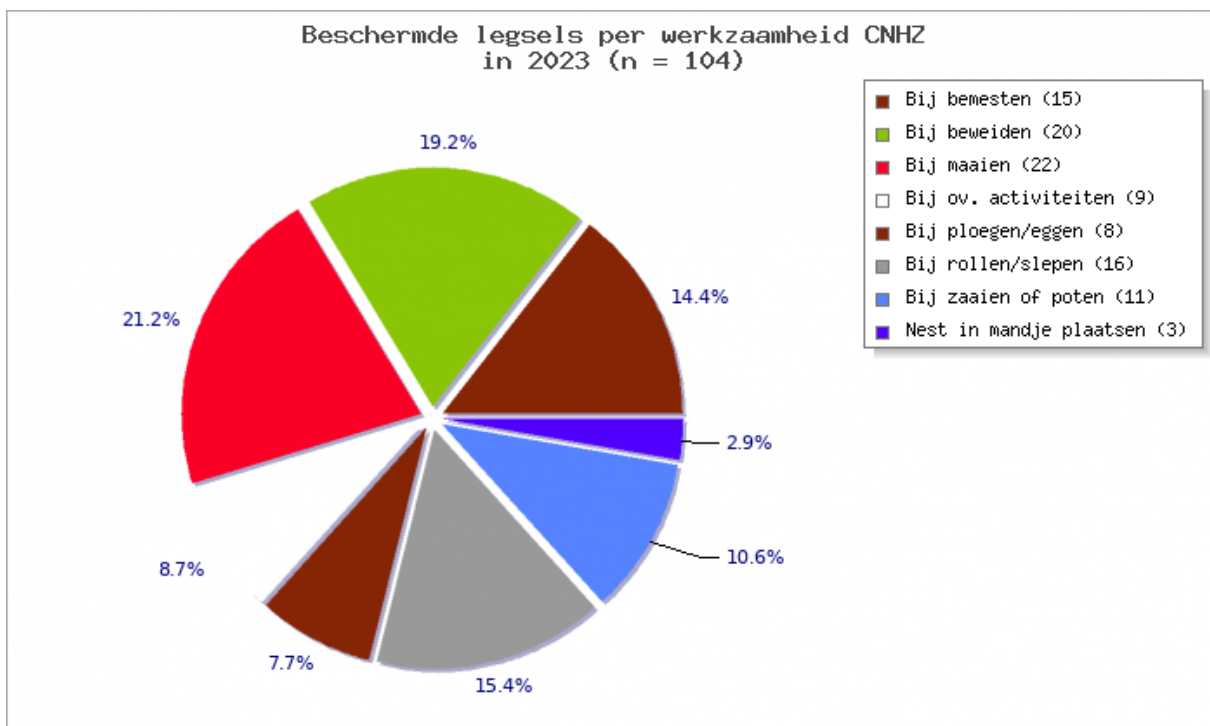
Vrijwilliger monitort weidevogels in de Duivendrechtterpolder

Beschermde nesten

In 2023 werden van de in totaal 397 gevonden nesten 104 nesten beschermd tegen verlies door landbouwkundige activiteiten. Het merendeel betrof Kievitsnesten (52) en daarnaast grutto (17), scholekster (17) en tureluur (11). De nesten werden vooral beschermd bij bemesten (15), bij bewerken (20), bij maaien (22), bij rollen/slepen (16) en bij zaaien en poten (11). Het uitkomstpercentage van daadwerkelijk beschermde nesten lag in 2023 op 89,6% (2022: 77,1%;2021: 72,2%; 2020: 70,3%; 2019: 80,3%).

Figuur 11. Beschermde nesten per vogelsoort in 2023

Figuur 12. Beschermde nesten per activiteit in 2023

Ontwikkeling predatie van nesten in Noord-Holland Zuid

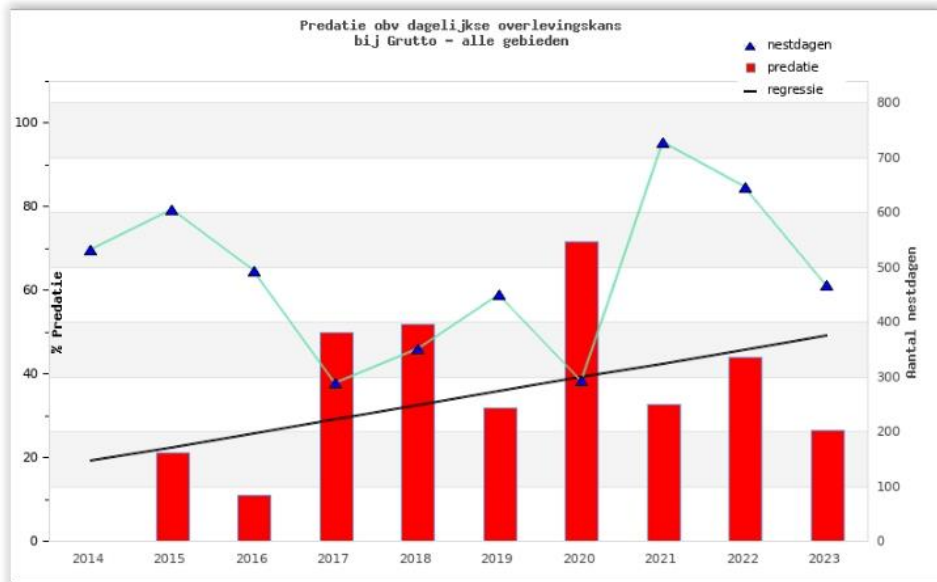
Predatie van nesten in Noord-Holland Zuid (berekend op basis van dagelijkse overlevingskans; Mayfield) vertoont in de laatste 10 jaar een nogal wisselend verloop met bovendien verschillen per soort weidevogel. Bij de grutto lijkt een stijgende trend aanwezig, bij de andere drie soorten is die stijgende trend minder duidelijk of niet aanwezig. Opvallend is wel dat voor alle vier soorten het jaar 2023 geldt als jaar met een lage predatie van nesten. De oorzaak hiervan is niet duidelijk en mogelijk ook niet aan slechts één oorzaak te koppelen. Zo kan de vele regen in maart, april en begin mei een belangrijke rol hebben gespeeld, maar ook de beschikbaarheid van ander voedsel voor predatoren. Voor een vos kunnen dat muizen zijn, maar waarschijnlijk in sterkere mate de beschikbaarheid van grotere prooien zoals hazen, meerkoeten en ganzen.

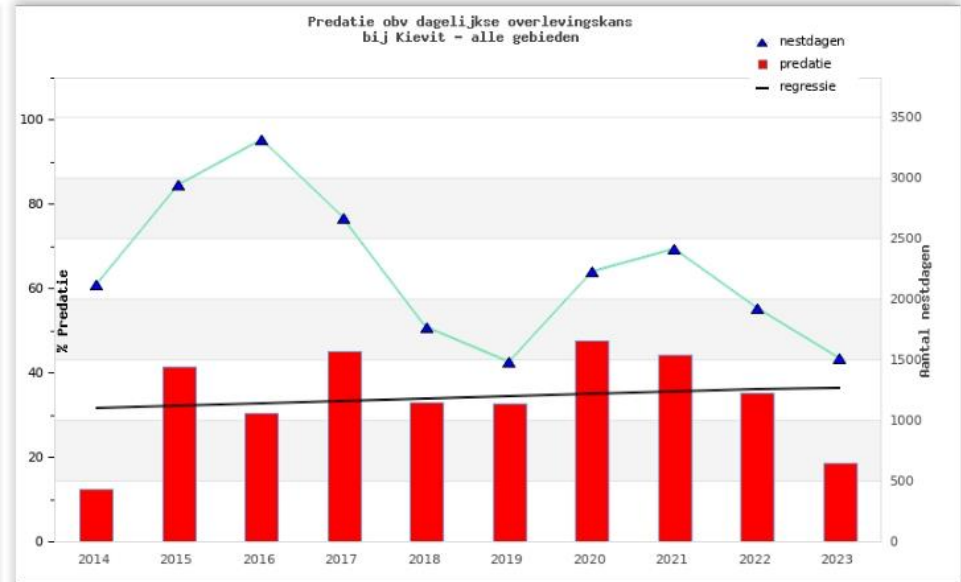
Weidevogels belagen een buizerd

Toelichting bij figuren 13 t/m 16

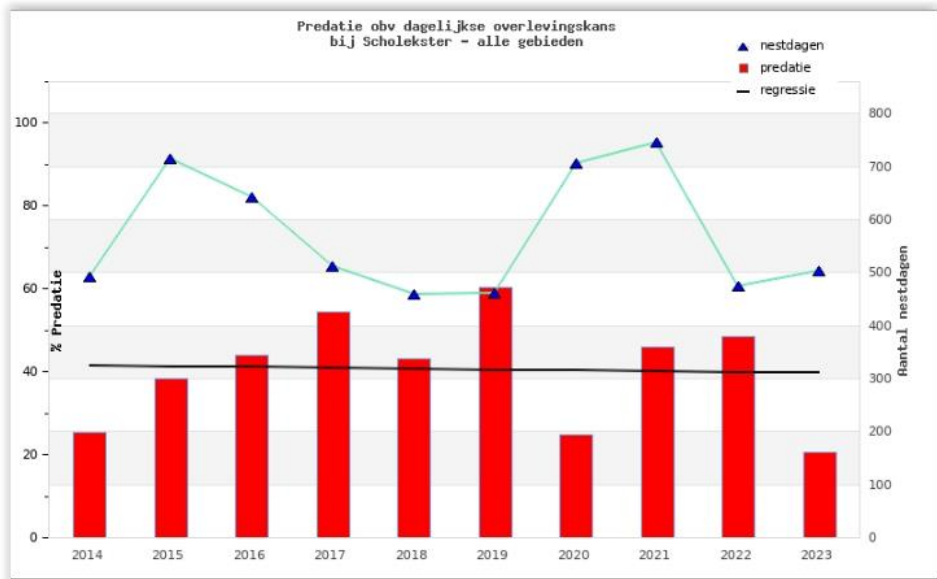
Het berekenen van de predatiekans op basis van de Mayfield methode berust op het berekenen van de dagelijkse overlevingskans van gevonden nesten. Dat is een nauwkeuriger methode dan de klassieke manier van: 100 nesten gevonden waarvan 70 nesten uit en 30 nesten gepredeerd, dus 70% uitkomst en 30% predatie. Bij de berekening via de Mayfield methode ligt het uitkomstpercentage meestal lager en het percentage predatie meestal hoger dan op de klassieke manier. Belangrijk voor een verantwoorde berekening is dat er voldoende (minimaal 60) nesten in de berekening zitten met voldoende nestdagen (minimaal 300). Het aantal nestdagen is de lijn in de grafieken. Het percentage predatie staat uitgedrukt in de kolommen. De lijn door de kolommen is de lineaire trendlijn en geeft aan wat de meerjarige trend in het percentage predatie is. Zie verder: [Mayfieldmethode - Wikipedia](#)

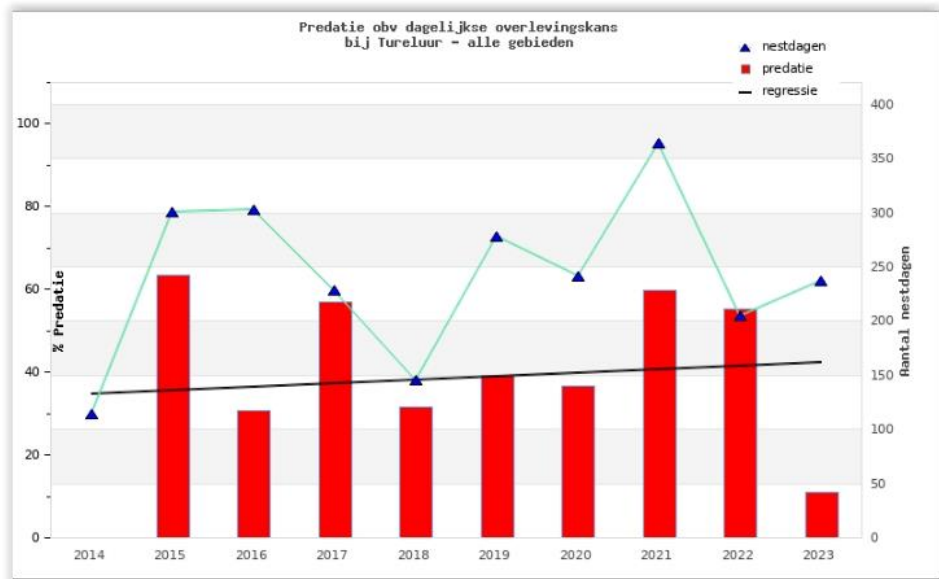
Figuur 13. Predatie van nesten bij GRUTTO 2014 – 2023

Figuur 14. Predatie van nesten bij KIEVIT 2014 – 2023

Figuur 15. Predatie van nesten bij SCHOLEKSTER 2014 – 2023

Figuur 16. Predatie van nesten bij TURELUUR 2014 – 2023

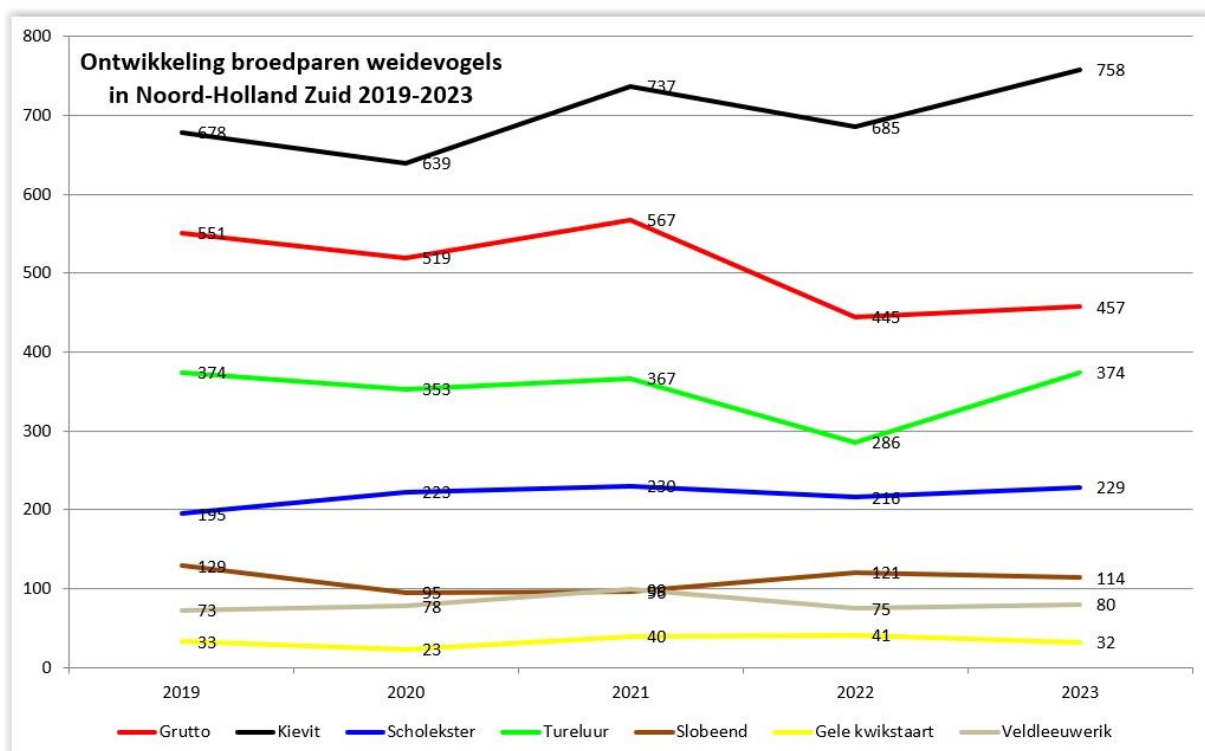
2.3 Broedparen en broedsucces grutto

Aantallen broedparen

Op basis van BTS-tellingen is een globale uitspraak te doen over het aantal broedparen per soort. Globaal, omdat de BTS-telmethode minder telrondes omvat dan de BMP-methodiek. Door op piekmomenten van aanwezigheid van aantal broedparen per soort te tellen en dat elk jaar op dezelfde manier en in ongeveer dezelfde week te doen, wordt toch een globaal inzicht verkregen in de ontwikkeling van het aantal broedparen per soort. Belangrijk voordeel van de BTS-methodiek is dat dankzij de doorsteken door het hele gebied alle gruttopen met kuikens van de grutto tijdens het passeren van de tellers opvliegen en daardoor telbaar zijn. Bij BMP-tellingen vinden geen doorsteken plaats en is er bijna altijd een ondertelling van het aantal gruttopen en -gezinnen.

Het aantal broedparen weidevogels in Noord-Holland Zuid is de afgelopen vijf jaar redelijk stabiel, al lijkt de grutto wat af te nemen en de Kievit wat toe te nemen (figuur 14). Maar de situatie is complexer dan de grafiek laat zien. De af- en toename komt mogelijk deels door daadwerkelijke toe- en afname. Maar de toename van bijvoorbeeld de Kievit komt mogelijk deels ook doordat in 2022 met name de gebieden in de Vechtstreek zijn geteld via de BMP-methodiek. Dat levert (meestal) een lager aantal broedparen op dan een telling via de BTS-methodiek. In andere gebieden zoals de Duiwendrechtterpolder is sprake van een daadwerkelijke afname van broedparen met als oorzaak vermoedelijk vooral predatorenaanwezigheid/predatiedruk.

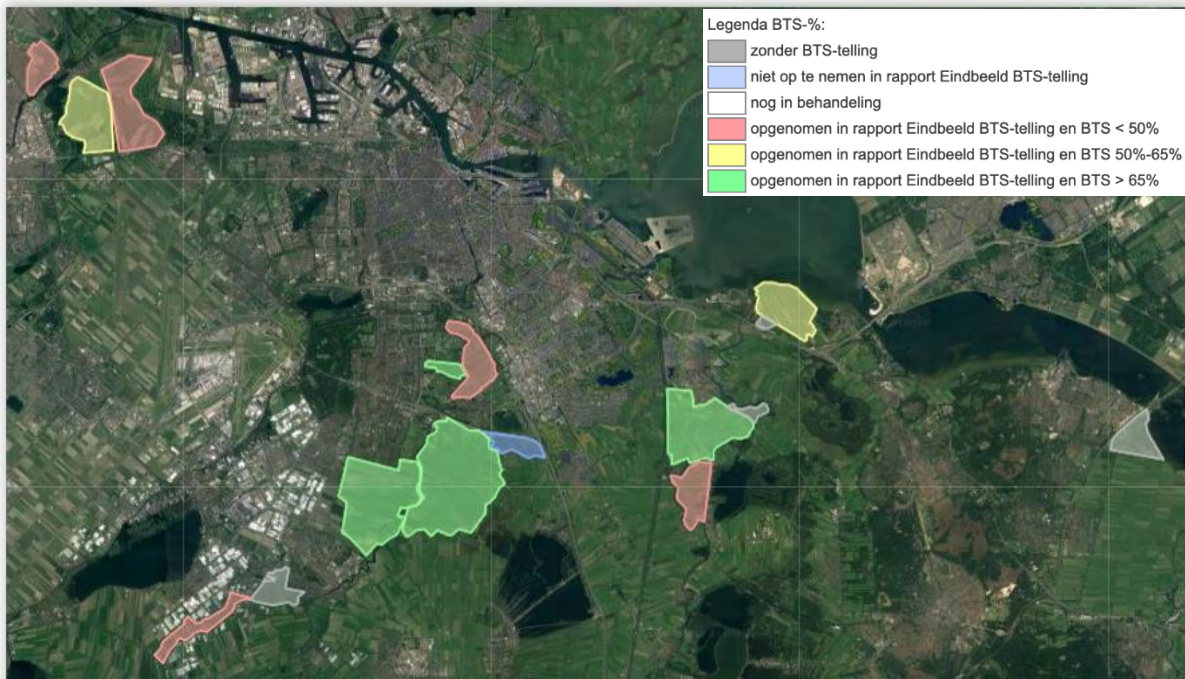
Er is reden om goed na te gaan wat verder verbeterd kan worden voor soorten zoals Kievit. Bijvoorbeeld met gras(kruiden)stroken op maisland, meer greppelplasdras en meer (verspreid) extensief weiden op grasland. De nieuwe Kievitpakketten in het ANLB (bescheiden gestart in 2023) bieden waarschijnlijk hulp. Zie de bespreking per deelgebied en per BTS-telgebied in de bijlage.

Figuur 17. Aantallen broedparen in Noord-Holland Zuid 2019-2023

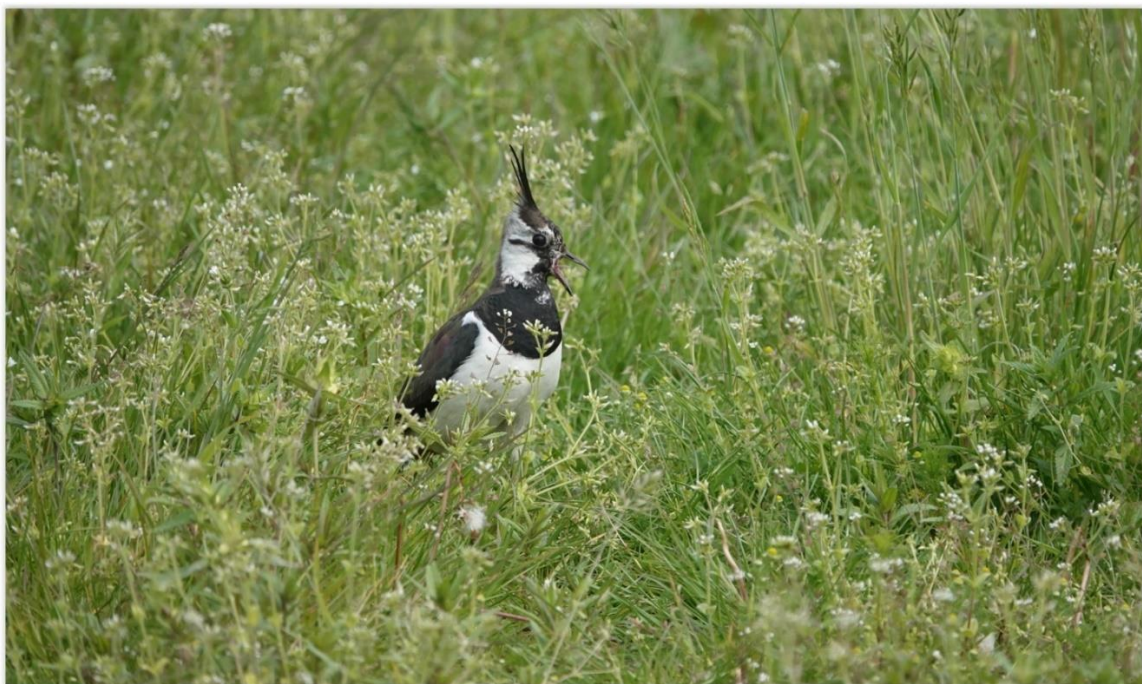
Heeft de grutto voldoende broedsucces gehad?

In het werkgebied van het collectief Noord-Holland Zuid zijn in 2023 in 12 van de 16 deelgebieden tellingen uitgevoerd om het broedsucces van de grutto te bepalen. Daarbij zijn 11 gebieden geteld conform de BTS-methodiek en 1 gebied met een broedparentelling via de BMP-methodiek en de gezinnentelling via de BTS-methodiek (zie de Middelpolder in Bijlage Amstelland). Het BTS is geen hard cijfer, maar – weergegeven in een stoplichtmodel - een (redelijk betrouwbare) indicatie van het broedsucces van de grutto.

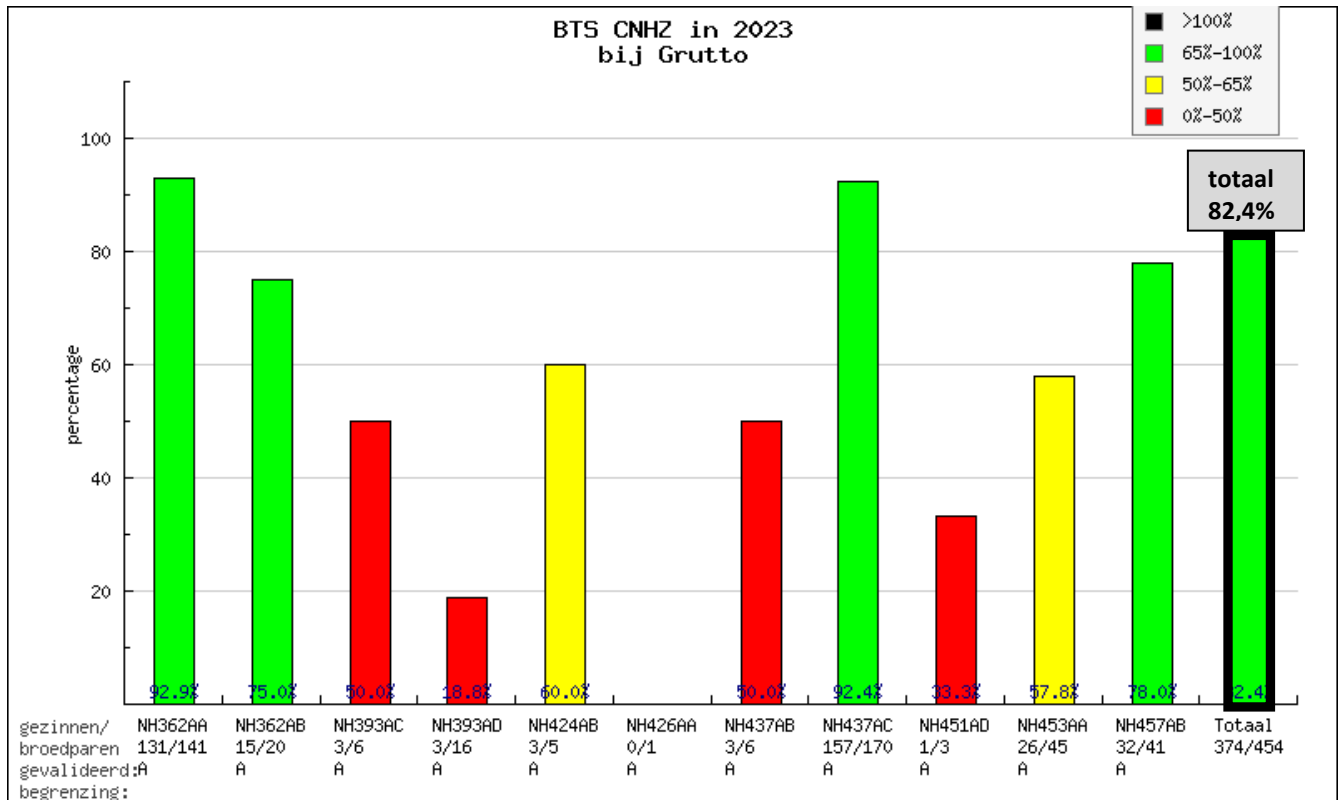
Figuur 18. Broedsucces grutto in BTS-telgebieden in Noord-Holland Zuid in 2023

Groen is voldoende broedsucces (BTS>65%); geel is mogelijk voldoende broedsucces (BTS 50%-65%); rood is onvoldoende broedsucces (BTS<50%); blauw is niet opgenomen vanwege onvolkomenheid in BTS-telling; grijs is niet geteld

Kievit roept alarmerend naar kuikens

Het broedsucces van de **grutto** komt uit op 82,4%. Dat is ruim *voldoende* om de populatie op peil te houden. In vier gebieden had de grutto onvoldoende en in twee gebieden mogelijk voldoende broedsucces, maar de aantallen gruttoparen in die gebieden zijn klein. Het broedsucces in het hele werkgebied wordt vooral bepaald door polders met hoge aantallen gruttoparen: Rondehoep en Bovenkerkerpolder. In deze polders wordt het kuikenland gemaaid na 15 juni, dus drie weken na de BTS-telling. Door zolang rust te handhaven krijgen predatoren weinig kans in deze essentiële periode waarin vliegvlugge kuikens ook echt vliegvaardig moeten worden.

Figuur 19. Broedsucces grutto in BTS-telgebieden in Noord-Holland Zuid in 2023

NH362AA: Bovenkerkerpolder NH362AB: Middelpolder NH393AC: Hekslootpolder NH393AD: Verenigde Binnenpolder+Inlaag
 NH424AB: Noordpolder NH426AA: Horn- en Kuierpolder NH437AB: Duivendrechtterpolder NH437AC: Polder De Rondehoep
 NH451AD: Kalslagerspolder NH453AA: Spaarnwoude- West NH457AB: Aetsveldschepolder Oost

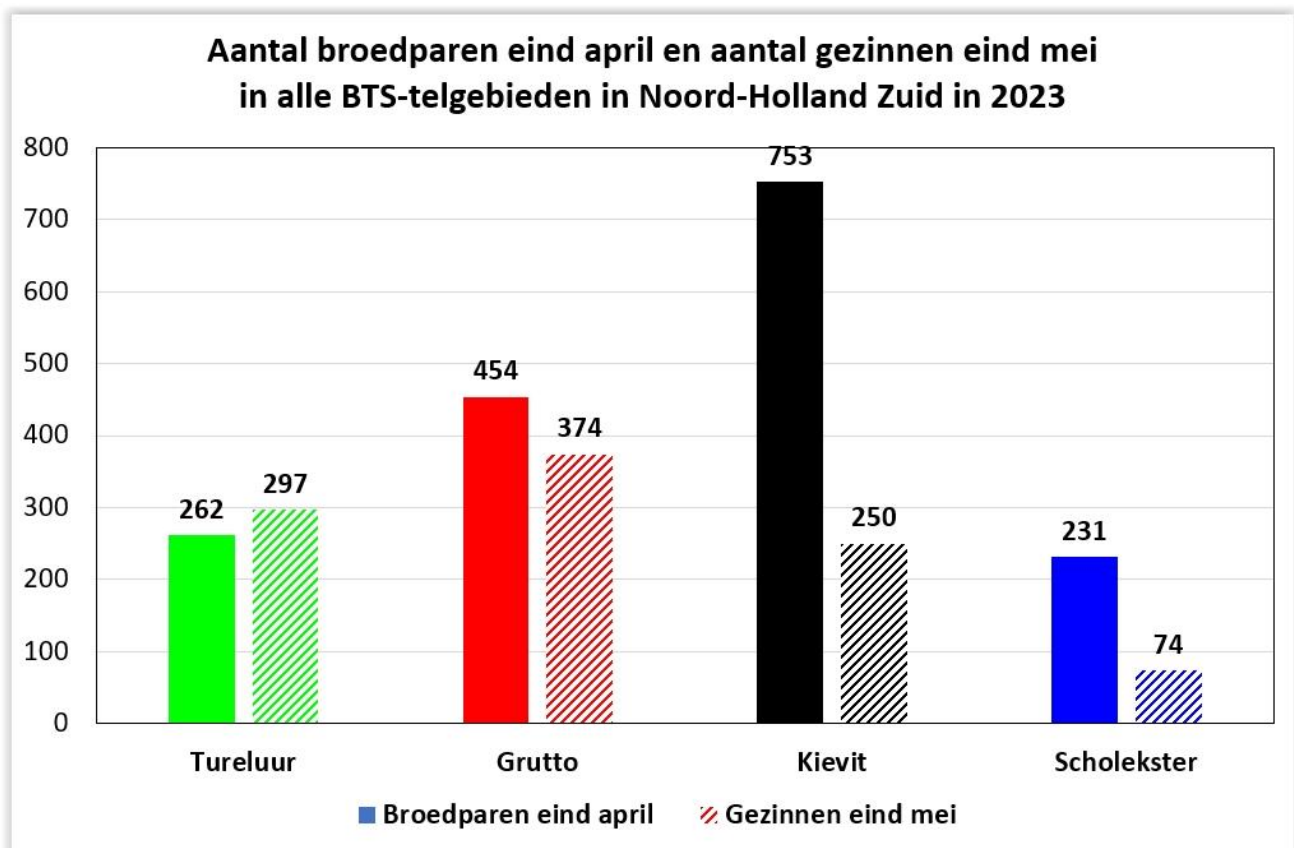
Let op de regel **gezinnen/broedparen** in bovenstaande grafiek. Een groene kolom in NH362AA (Bovenkerkerpolder) betreft 131 gezinnen van de 141 broedparen. In NH437AB (Duivendrechtterpolder) gaat het om 3 gezin van de 6 broedparen. Lees de grafiek dus inclusief deze toelichting.

Jonge kievit
19/46

Hebben de andere soorten weidevogels voldoende broedsucces?

Voor het exact bepalen van het broedsucces van weidevogels zouden jongen gezenderd moeten worden en gevolgd om te zien of ze vliegvlug worden of dagelijks geteld. Dat kost veel tijd en geld. Met behulp van de nu beschikbare telgegevens is wel een grove benadering mogelijk. Eén randvoorwaarde daarvoor is dat broedparen bij nadering van de teller in voldoende mate en voldoende onderscheidend reageren als ze eieren, dan wel kuikens hebben of in een andere broedfase zitten. Daarover is nog discussie want dat kan per soort én in de loop van het broedseizoen veranderen. Daarom is het hiernavolgende slechts een grove benadering van de werkelijkheid.

Figuur 20. Broedparen eind april en gezinnen eind mei van weidevogels in Noord-Holland Zuid

Het broedsucces van de **grutto** is ruim voldoende geweest. Eind april werden 454 broedparen geteld en eind mei 374 gezinnen. Dat is dus 82,4% nog met kuikens.

Bij de **kievit** werden eind april 753 broedparen geteld (deels al met kuikens) en eind mei 250 gezinnen (met kuikens die deels net vliegvlug waren). Dat is een laag (33,2%) aandeel broedparen met kuikens. Verder is er een (klein) deel kieviten die pas eind juni/begin juli de kuikens vliegvlug hebben. Die ontbreken in deze grove benadering. Ook in 2023 (net als in 2022) zagen we na het broedseizoen best wel veel vliegvlugge kievitkuikens. Het gedrag van kieviten met kuikens is dan ook deels anders dan van grutto's met kuikens. Daarom is de gezinnentelling bij de kievit onvolledig. Bij de **scholekster** werden 231 broedparen geteld en 74 gezinnen. Dat is een laag (32,0%) aandeel broedparen met kuikens. Dat is niet vreemd want een deel van de scholeksters begint soms (voor het eerst of op nieuw) na mei. Om het broedsucces van de scholekster (en kievit) beter te monitoren zou er dus een extra gezinnenronde rond eind juni/begin juli gelopen moeten worden.

Bij de **tureluur** werden 262 broedparen en 297 gezinnen geteld. Dat is meer gezinnen dan broedparen. Dat komt doordat er bij de broedparentelling gemakkelijk broedparen (veelal op het nest

zittende broedende vogels) niet worden opgemerkt. Het aantal broedparen is dus een ondertelling, maar desondanks lijkt het er bijna zeker op dat de tureluur in 2023 een goed broedsucces heeft gehad in Noord-Holland Zuid.

Voor de **eendensoorten** zijn wel de aantallen broedparen geteld, maar is het niet mogelijk iets te zeggen over het broedsucces omdat vrouwtjes met kuikens zich bij het naderen van de teller verbergen in de slootkantvegetatie en daardoor vaak over het hoofd worden gezien.

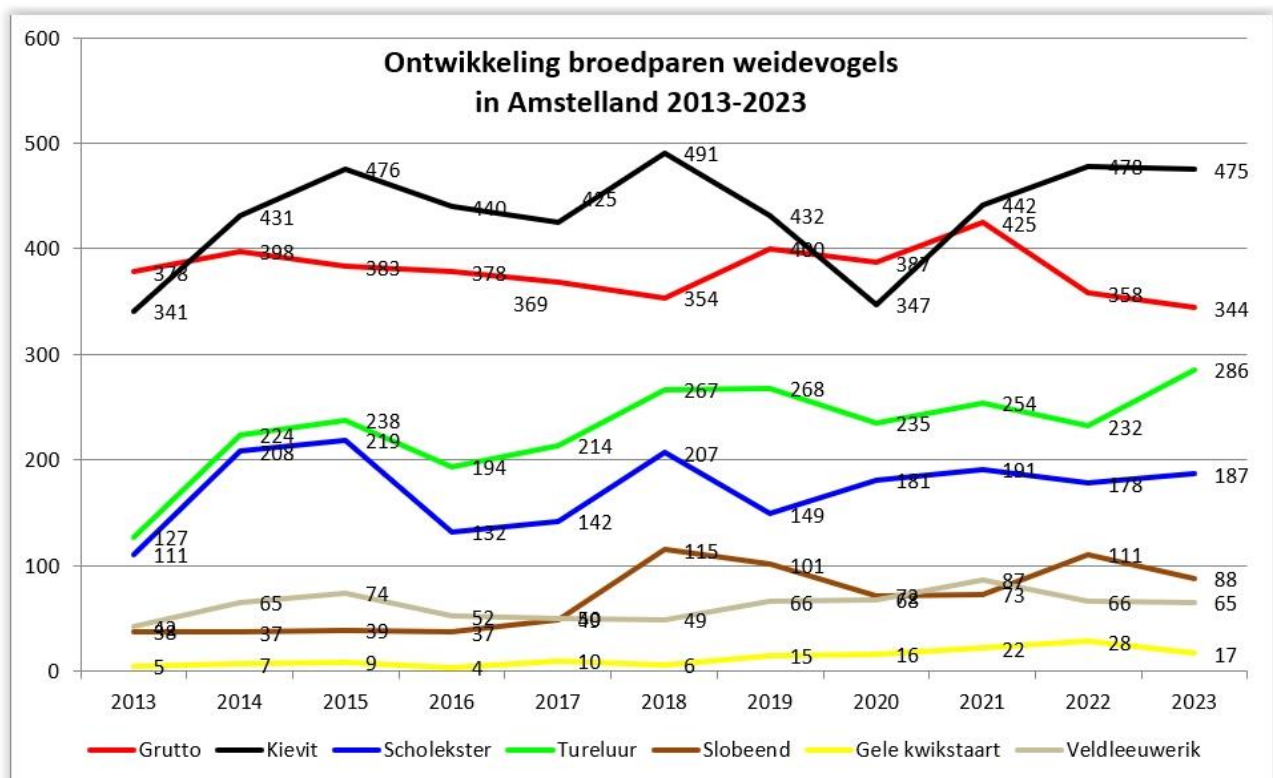
Van de **kleine soorten weidevogels** zijn ook wel de broedparaantallen geteld, maar het aantallen gezinnen tellen vereist het tellen van de (met voer aanvliegende) paartjes met kuikens. Dat kost veel tijd en ook extra rondes. Daardoor zijn er hooguit sporadische waarnemingen van vogels met voer en geen goede telgegevens.

Grutto in de Middelpolder

2.3.1 Amstelland

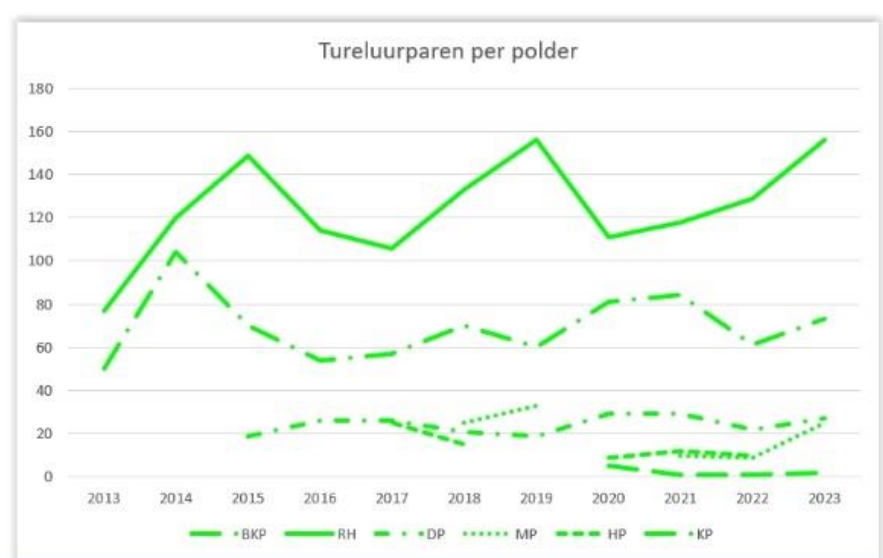
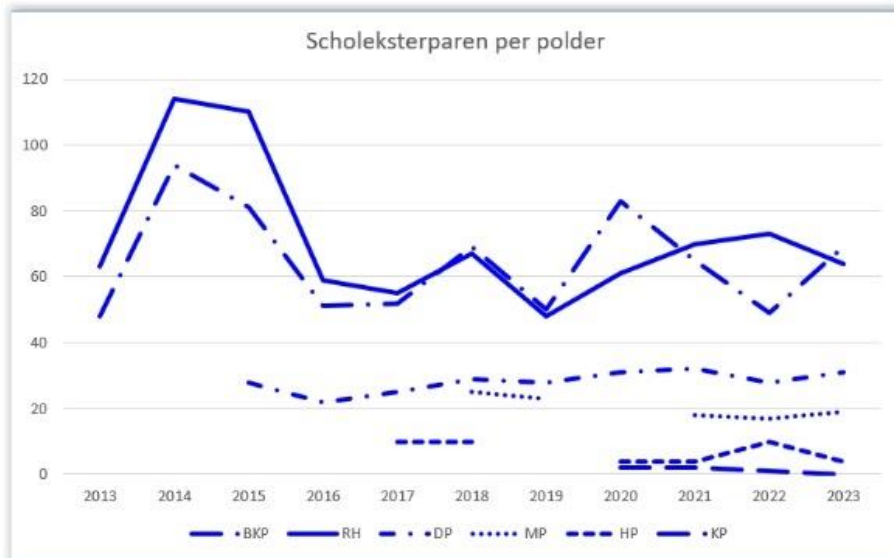
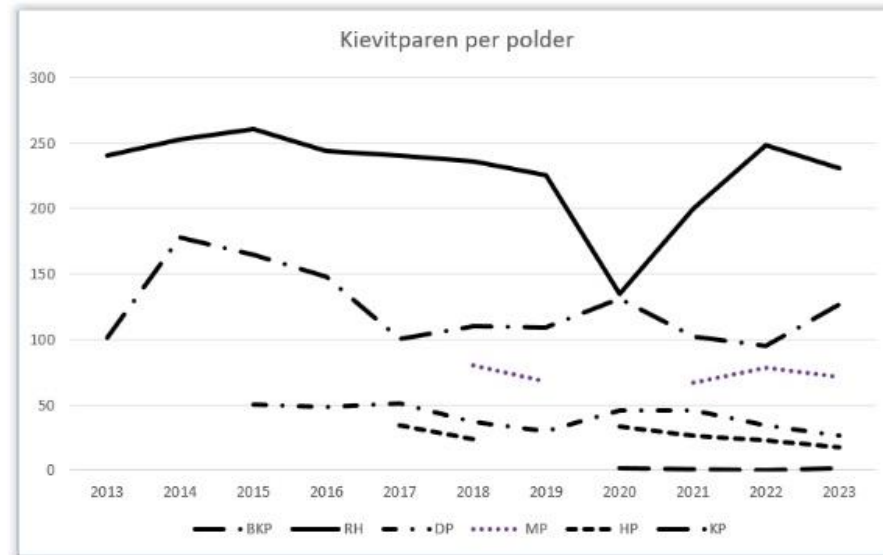
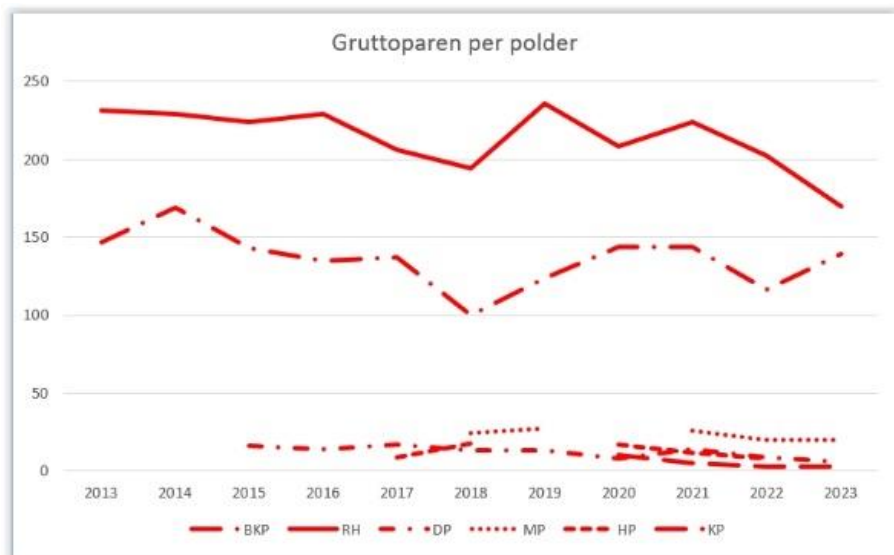
De aantallen broedparen weidevogels in Amstelland lijken over een langere periode gezien redelijk stabiel (figuur 19), maar wel met stevige variatie. De grutto beleefde in 2023 in Ronde Hoep én Bovenkerkerpolder enigszins een terugval ten opzichte van 2021. De oorzaak is niet duidelijk. Daarentegen is het aantal broedparen Kievit in 2023 hoger dan in 2021. Dit komt vooral door herstel van het aantal broedpaar in de Ronde Hoep, waarschijnlijk door een beter peilbeheer in het reservaat dankzij een grote pomp die in het droge voorjaar van 2023 zorgde voor een hoog slootpeil en dus voldoende vocht in de bodem en daarmee bereikbaar voedsel. Scholekster, tureluur en veldleeuwerik lijken vrij stabiel in de afgelopen 10 jaar. Gele kwikstaart (vooral in de Bovenkerkerpolder) en slobbeend (vooral in de Ronde Hoep) beleven beide een afname in aantallen in 2023. **Zie verder de Bijlage Amstelland.**

Figuur 21. Aantallen broedparen in Amstelland 2013-2023

Grutto op nest op 3 april 2023 in de Middelpolder

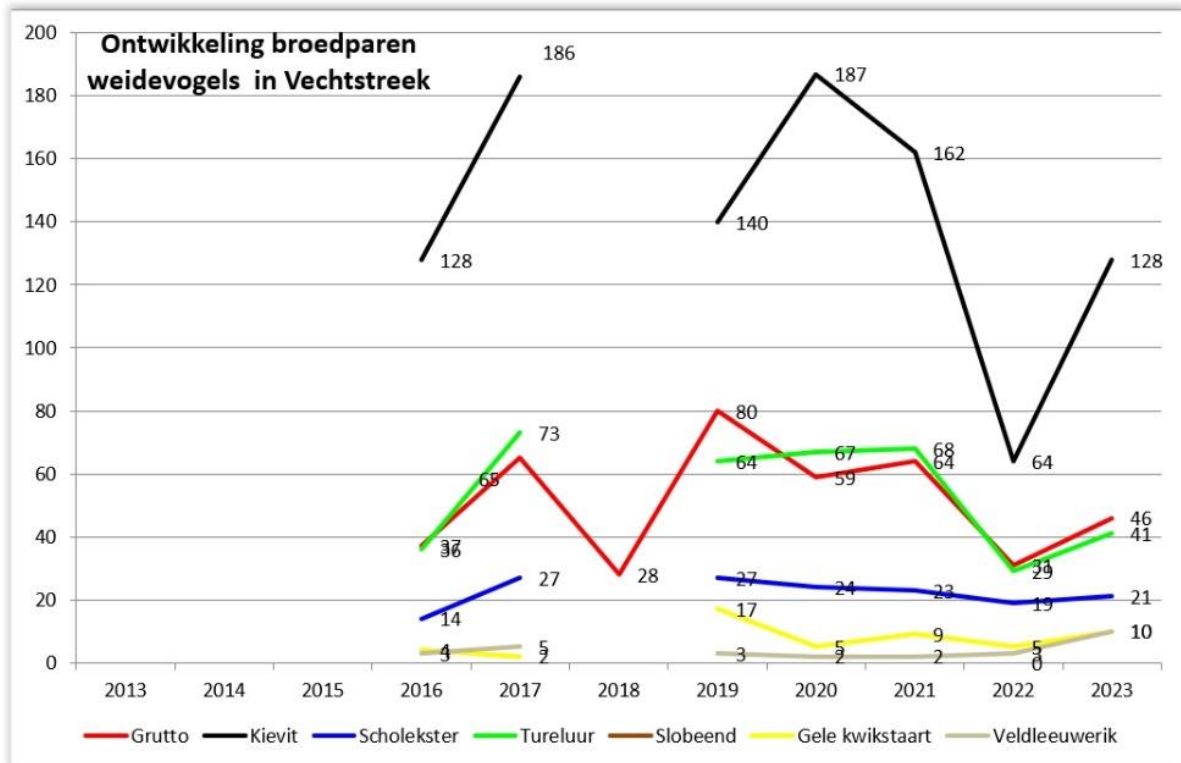

Figuur 22. Aantallen broedparen per soort per BTS-gebied in Amstelland 2013-2023

BP = Bovenkerkerpolder; RH= Ronde Hoep; DP= Duivendrecht polder; MP= Middelpolder (reservaat LNH); HP= Holendrecht polder; KP=Kalslagerpolder

2.3.2 Vechtstreek

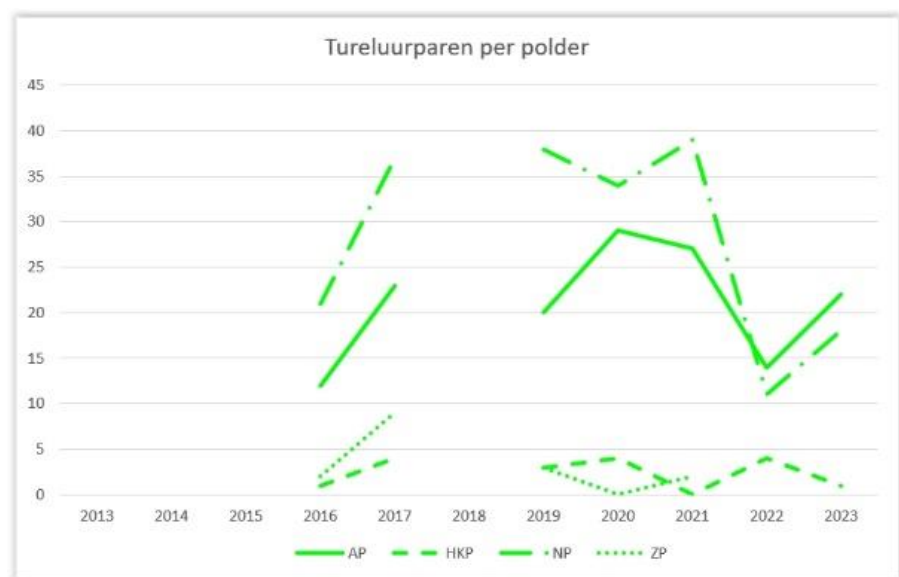
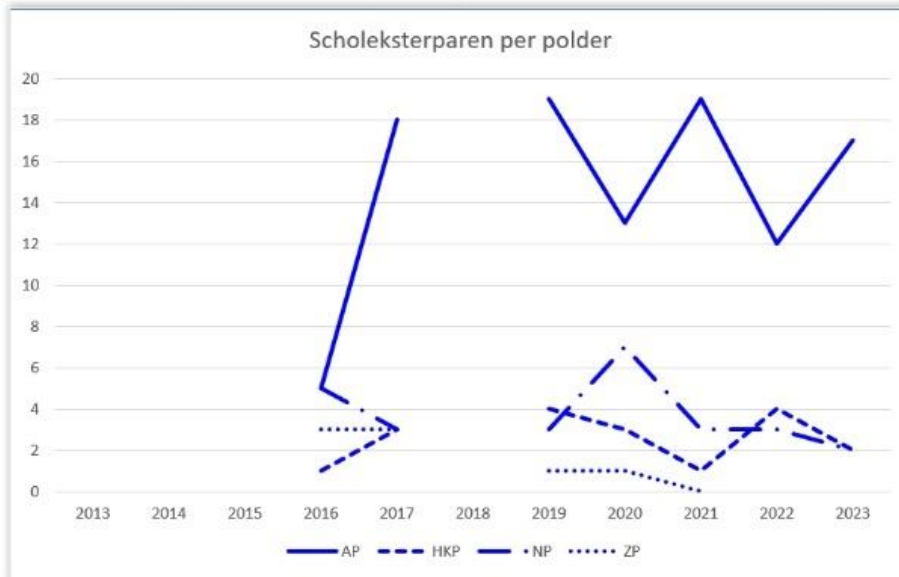
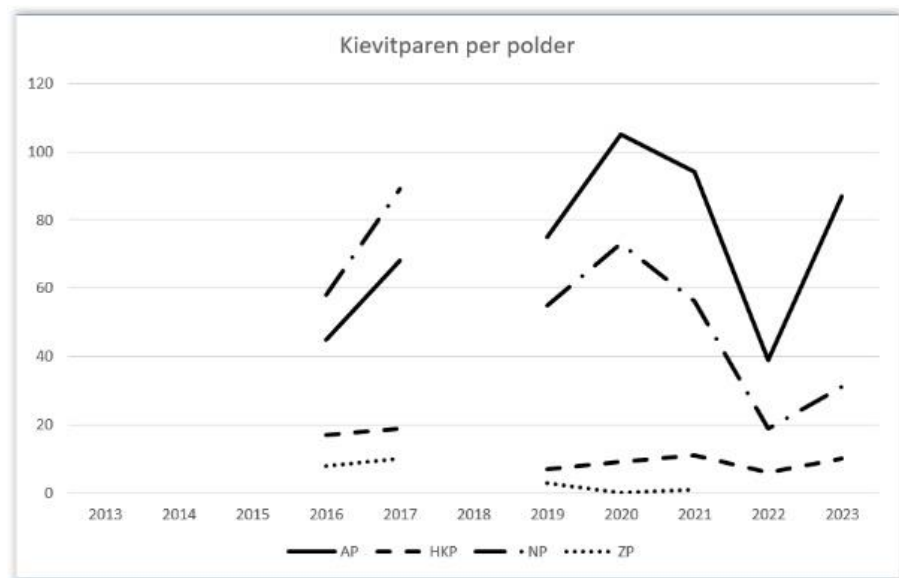
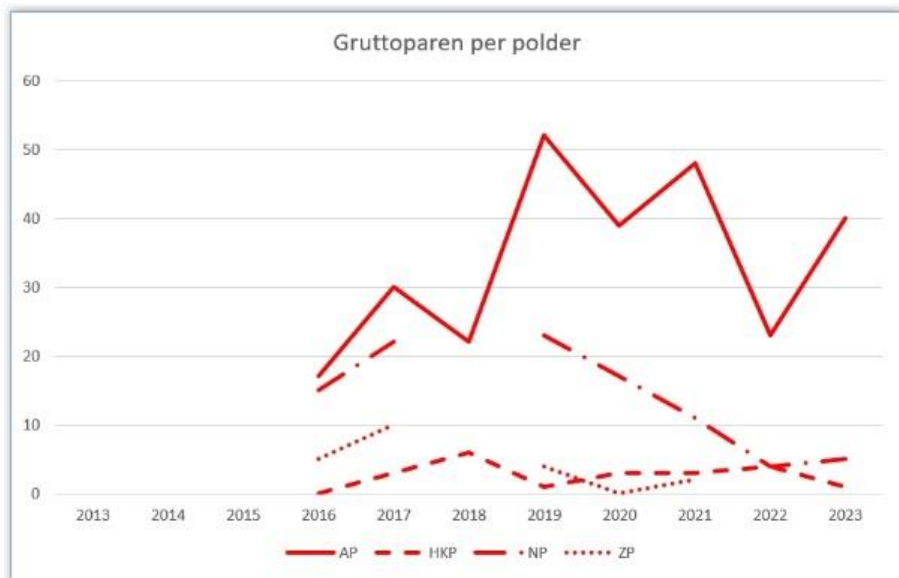
De broedpaartellingen in De Vechtstreek vertonen vanaf 2016 een wisselend verloop in aantallen. De resultaten van 2023 laten voor elke soort een hoger aantal broedparen zijn dan in 2022. Dat komt vooral doordat in 2022 een telling volgens de BMP-methodiek was uitgevoerd waarvan de resultaten bijna altijd lager uitvallen dan tellingen via de BTS-methodiek zoals in 2023. In 2023 is vooral in de Aetsveldsche polder Oost sprake van een goede weidevogelstand. Voor de Noordpolder geldt dat alleen voor Kievit en tureluur. Daarom is er in de Vechtstreek als geheel sprake van een matige weidevogelstand. **Zie verder de Bijlage Vechtstreek.**

Figuur 23. Aantallen broedparen in Vechtstreek 2016-2023

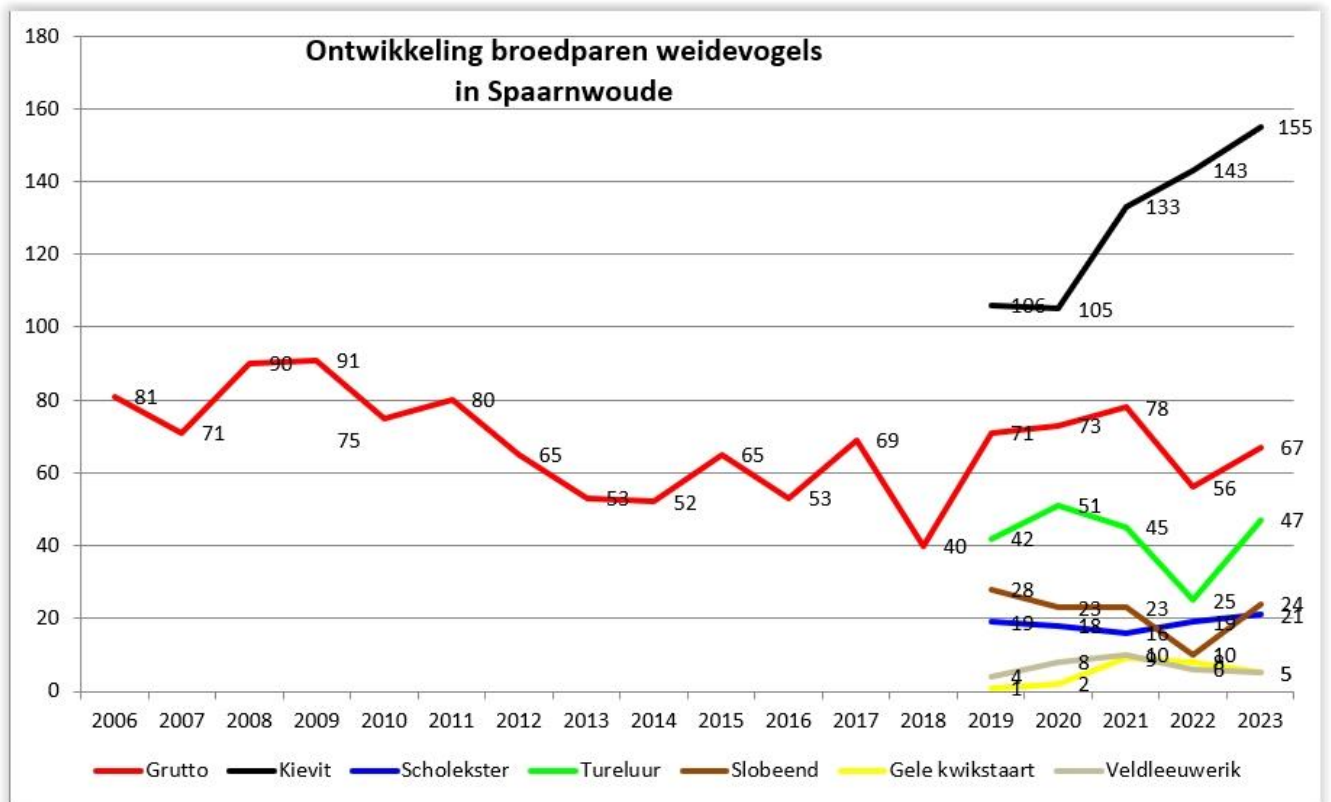
Broedende kievit in de Middelpolder

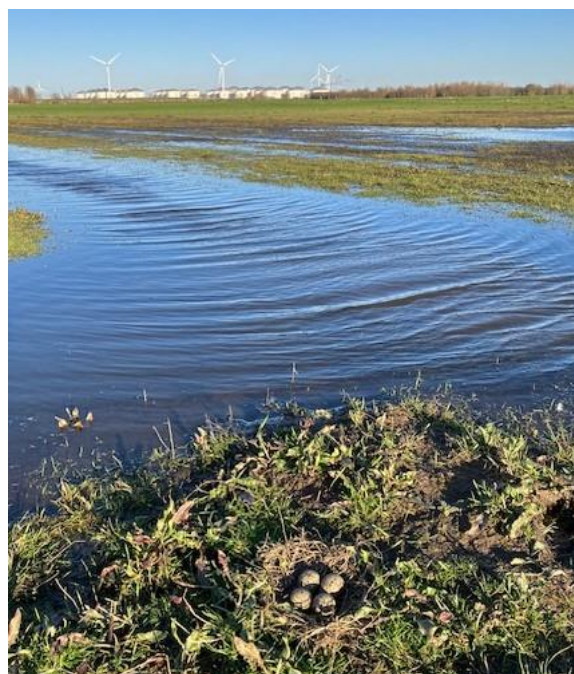
Figuur 24. Aantallen broedparen per soort per BTS-telegebied in Vechtstreek 2016-2023
 AP= Aetsveldsche polder; HKP= Horn- en Kuierpolder; NP= Noordpolder; ZP= Zuidpolder

2.3.3 Spaarnwoude

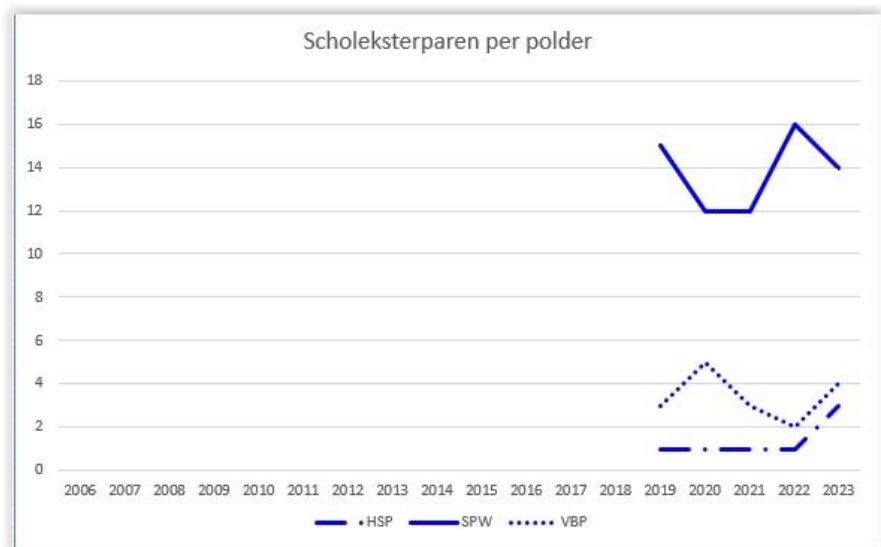
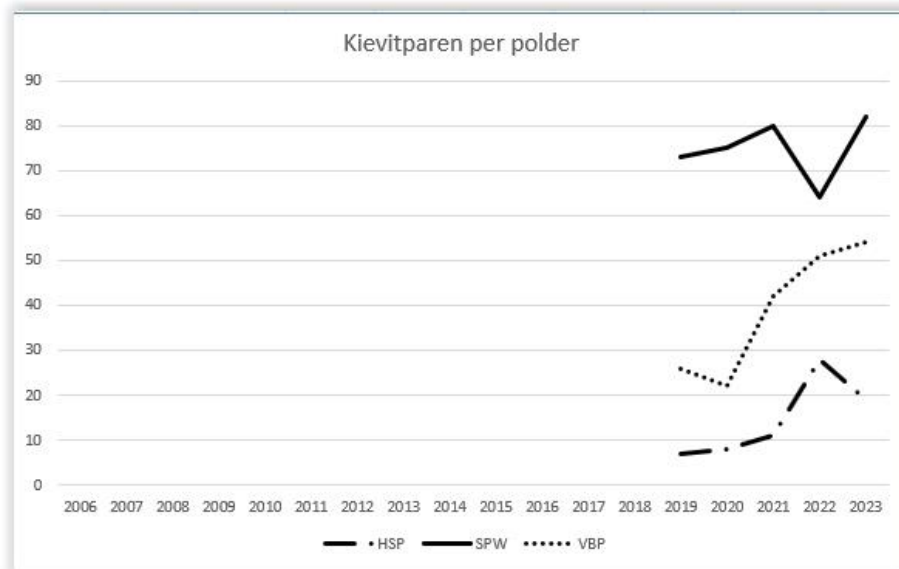
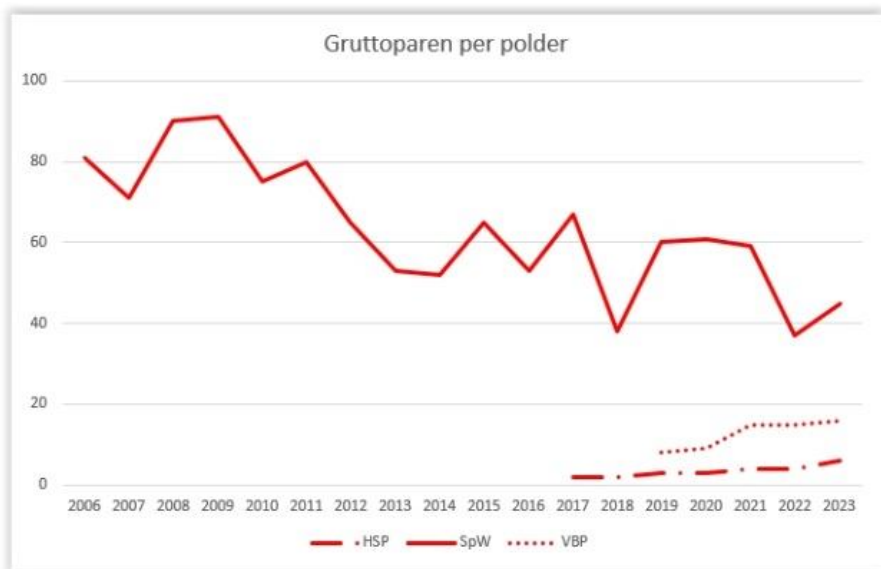
In Spaarnwoude valt op dat de Kievit de laatste 3 jaar gestaag toeneemt en vooral in de Vereenigde Binnenpolder plus Inlaag. De oorzaak is niet duidelijk. De grutto is wat wisselend maar het aantal broedparen ligt al bijna 10 jaar rond de 70 broedpaar, maar heeft vroeger wel hoger gelegen. Tureluur en slobbeend deden het relatief goed in 2023. De scholekster vertoont ook vooral een schommeling in aantallen broedparen. **Zie verder de Bijlage Spaarnwoude.**

Figuur 25. Aantallen broedparen in Spaarnwoude 2006-2023

Kievitsnest bok plasdras in Spaarnwoude

Figuur 26. Aantallen broedparen per soort per BTS-telegebied in Spaarnwoude 2006/2019-2023
 HSP= Hekslootpolder; SPW= Spaarnwoude west; VBP= Verenigde Binnenpolder Oost+Inlaag

2.4 Predatiebeheer

Weidevogelbeheer is door diverse ontwikkelingen steeds complexer geworden (i.t.t. jaren 60-70'er jaren van de vorige eeuw) en vraagt tegenwoordig integraal beheer van alle factoren die op weidevogels van invloed zijn. Daarbij hoort ook steeds vaker het beheer van predatoren. Predatie is onderdeel van elk ecosysteem, dus het hoort er gewoon bij. Het is in ons landbouwecosysteem op dit moment echter belangrijk om de vinger aan de pols te houden wat betreft de predatiedruk en in te grijpen op momenten wanneer dat nodig is en met methoden die effectief zijn.

Hoe hoog de predatiedruk is blijkt onder andere uit de registratie van uitkomstresultaten en verliesoorzaken van gevonden nesten door vrijwilligers. Zie blz. 15 en de bespreking per polder in de bijlagen. Uit de BTS-tellingen weten we iets van de sterfte van kuikens - deels door predatie – tot het moment van de BTS-telling. Over wat daarna gebeurt, is vaak weinig met zekerheid te zeggen. In kader van predatiebeheer in 2023 vonden de volgende activiteiten plaats:

- Monitoren van de aanwezigheid van met name vossen met wildcamera's gedurende het hele jaar (in 2022-2023 vanaf 1 november 2022) door jagers en vrijwilligers
- Plaatsen (in februari), onderhouden (voorjaar) en verwijderen (in juli) van vossenrasters rond weidevogelrijke delen in polders in Noord-Holland Zuid door professionals
- Plaatsen en regelmatig controleren van vallen en vangpijpen en afschot van vossen door jagers wanneer nodig en mogelijk (gezien de opschorting van de landelijke vrijstelling van de vos en de in NH geldende ontheffing vanaf 1 februari).

Wildcamera's

Vogelbescherming Nederland stelde in 2021 14 wildcamera's ter beschikking om inzicht te krijgen in de aanwezigheid van vossen. Het agrarisch collectief heeft er voor seizoen 2023 nog 2 aangeschaft, via Groengebied Amstelland werd een camera ter beschikking gesteld, Landschap Noord-Holland stelde 4 camera's ter beschikking en enkele jagers en vrijwilligers in Amstelland, Vechtstreek en Spaarnwoude werken met privé-camera's. In totaal circa 30 camera's.

Deelgebied CNHZ	Polder	Oppervlakte	Aantal wildcamera's	Percentage nachten met vos (nachten vos/totaal nachten)
Amstelland	Holendrecht-polder	153	2 (77 ha/camera)	54% (114/211)
	Bovenkerkerpolder	620	5 (34 ha/camera)	44% (106/243)
	Duivendrecht polder, incl. NB	299	7 (43 ha/camera)	32% (78/243)
	Ronde Hoep	1.064	8 (133 ha/camera)	16% (38/243)
	Middel-Polder	50	2 (15 ha/camera)	0% (0/234)
Spaarnwoude		1.046	3 (349 ha/camera)	Niet bekend
Vechtstreek		1.347	3 (339 ha/camera)	Niet bekend

Tabel 1. Inzet en resultaten wildcamera's in Noord-Holland Zuid in 2023 van 1 november 2022 – 1 juli 2023

In de Middelpolder werden (in het reservaat van Landschap Noord-Holland) met 2 camera's (15 ha/camera) geen vos op beeld vastgelegd. In de Bovenkerkerpolder werden met 5 camera's (34 ha/camera) in 44% van de nachten een vos gesignaleerd. Dat was in de Duivendrechtterpolder (inclusief Polder De Nieuwe Bullewijk) met 7 camera's in 32% van de nachten. In de Holendrechtterpolder met 2 camera's (77 ha/camera) in 54% van de nachten en in de Ronde hoep met 8 camera's in slechts 16% van de nachten. (133 ha/camera). In de Holendrechtterpolder is de vos dus ondanks het relatief grote aantal ha's per camera het meest vaak gesignaleerd.

Bij beoordelen van het 'percentage nachten met vos in beeld' moet wel worden bedacht dat met de wildcamera's een incompleet wordt verkregen van de aanwezigheid van dieren zoals vossen. Veel hangt ervan af of een vos wel een camera passeert of juist net niet. Daarom moet de nu verkregen bezoekfrequentie van vossen worden gezien als een benadering en een minimale maat voor aanwezigheid van vossen in een polder.

Een vergelijking tussen bezoekfrequentie vos en predatie van nesten is wel mogelijk, maar specifiek een relatie leggen met de predatie door vossen is dat bijzonder lastig. Bij predatie van nesten is – wanneer er geen sporen meer zijn - het niet duidelijk welke predator de veroorzaker is. Bovendien is het bijvoorbeeld in de Duivendrechtterpolder heel goed voorstelbaar dat juist de aanwezigheid van vossen weidevogels ertoe heeft aangezet die polder steeds meer te mijden.

In 2023 is ook geregistreerd welke dieren nog meer voor camera verschenen. Natuurlijk is de actieradius van dieren (met name de loopafstand in een nacht) medebepalend hoe vaak ze op een camera verschijnen. In onderstaande tabel zijn de waarnemingen in Amstelland weergegeven van de periode 1 november 2022 tot 1 juli 2023. Het meest waargenomen wordt de haas. Daarna volgt de kat, dan de bruine rat en pas op de 4^e plaats de vos. Ondanks de frequente aanwezigheid van de vos blijken (bijna) alle andere bodempredatoren ook aanwezig te zijn in Amstelland. Zulke informatie is niet alleen waardevol in discussies over predatiebeheer, maar ook voor vrijwilligers en hoe zij zich in het veld het beste kunnen lopen. Advies is dan ook het op deze manier werken met wildcamera's verder uit te breiden naar andere delen van het werkgebied.

Haas	Kat	Bruine rat	Vos	Herme- lijn/wezel	Bunzing	Egel
2029	497	484	425	57	52	1

Tabel 2. Totaal aantal nachten met zoogdieren opgeteld voor 24 wildcamera's in Amstelland

Het werken met wildcamera's is ook verrassend. Ze brengen in beeld welke diersoorten nog meer overdag en 's nachts actief zijn in Noord-Holland Zuid, zoals een steenmarter en een velduil.

Steenmarter

Velduil

Buizerd

Afschrikking

In Spaarnwoude is een proef gedaan met Tupoleum, een middel dat de geur van leeuwenpoep imiteert en daardoor vossen (en katten) afschrikt. De ervaringen waren redelijk positief. Men wil de proef met dit middel dan ook graag uitbreiden in 2024.

Proef met Tupoleum in Spaarnwoude

Rasters

In 2023 is in zes polders in Noord-Holland Zuid gewerkt met een vossenraster. Het plaatsen van rasters vraagt arbeid net als controleren en onderhouden van vossenrasters. Van boeren, loonwerkers en muskusrattenbestrijders vraagt het aandacht om rasters telkens weer te sluiten op dammen. Dat is niet altijd goed gegaan. De resultaten van de inzet van vossenrasters zijn dan ook wisselend. In het navolgende evalueren we de inzet van vossenrasters in 2023 op drie aspecten:

- Welk deel van de **broedparen** weidevogels in alle polders met vossenrasters was eind april/begin mei aanwezig binnen die vossenrasters in verhouding tot het deel van de oppervlakte in die polders dat was voorzien van een vossenraster?
- Welk deel van de **nesten** van weidevogels (in de Duivendrecht polder) heeft gelegen binnen de twee vossenrasters en wat was het uitkomstresultaat van die nesten verhouding tot het deel van de oppervlakte dat was voorzien van een vossenraster en daarbuiten?
- Welk deel van de **gezinnen** van weidevogels in alle polders met vossenrasters was eind mei/begin juni aanwezig binnen vossenrasters in verhouding tot het deel van de oppervlakte in die polders dat was voorzien van een vossenraster en welk BTS is er behaald?

Figuur 27. Locaties van vossenrasters in Noord-Holland Zuid in 2023

Plaatsen van het vossenraster in de Rondehoep

Broedparen en gezinnen

In tabel 3 is de oppervlakte raster weergegeven per polder en het deel van de gruttoparen en gruttogezinnen dat tijdens de BTS-tellingen binnen de rasters werd geregistreerd. Daaruit blijkt:

- In Bovenkerkerpolder lag 14,5% van de totaal oppervlakte van de polder binnen vossenrasters. Dat lijkt weinig, maar de betreffende percelen waren zeer vogelrijk. Daarom waren er relatief hoge percentages gruttoparen en gruttogezinnen binnen rasters aanwezig. Het BTS van de grutto kwam in 2023 uit op 92,9%.
- In Duivendrecht polder lag een groter deel van de polder binnen vossenrasters (19,0%), maar het aantal gruttoparen was laag. Maar alle gruttoparen (6) en gruttogezinnen (3) liepen binnen de rasters. Het BTS van de grutto kwam in 2023 uit op 50,0%.
- In Holendrecht polder zijn alleen weidevogels geteld in het uitgerasterde deel. Daarom scoren alle soorten 100% binnen het raster. Het ging om relatief hoge aantallen weidevogels, bij de grutto om 30 paar per 100 ha. Het BTS van de grutto lag in 2023 op >100%.
- In De Rondehoep was een klein deel van de polder (10,3%) uitgerasterd. Het waren wel vogelrijke percelen. Daarom zijn de percentages gruttoparen en gruttogezinnen binnen de rasters relatief hoog, maar in deze polder heeft het merendeel van de broedparen van elke soort wel gebroed én jongen groot gebracht buiten de rasters. Het BTS van de grutto kwam in 2023 uit op 92,4%.
- In de Hekslootpolder was een relatief groot deel van de polder uitgerasterd (32,5%), het aantal gruttoparen en gruttogezinnen was relatief laag, maar het grootste deel van de grutto's en andere weidevogels heeft gebroed binnen de twee vossenrasters. Het BTS van de grutto kwam in 2023 uit op 50,0%.
- In Spaarnwoude-west waren twee kleine delen van de polder uitgerasterd (4,3%). Het aandeel gruttoparen en gruttogezinnen binnen de rasters lag relatief hoog. Het BTS van de grutto kwam in 2023 uit op 57,6%.

Voor Kievit, scholekster en tureluur gelden grofweg dezelfde percentages broedparen en gezinnen binnen rasters, er zijn geen cijfers over broedsucces.

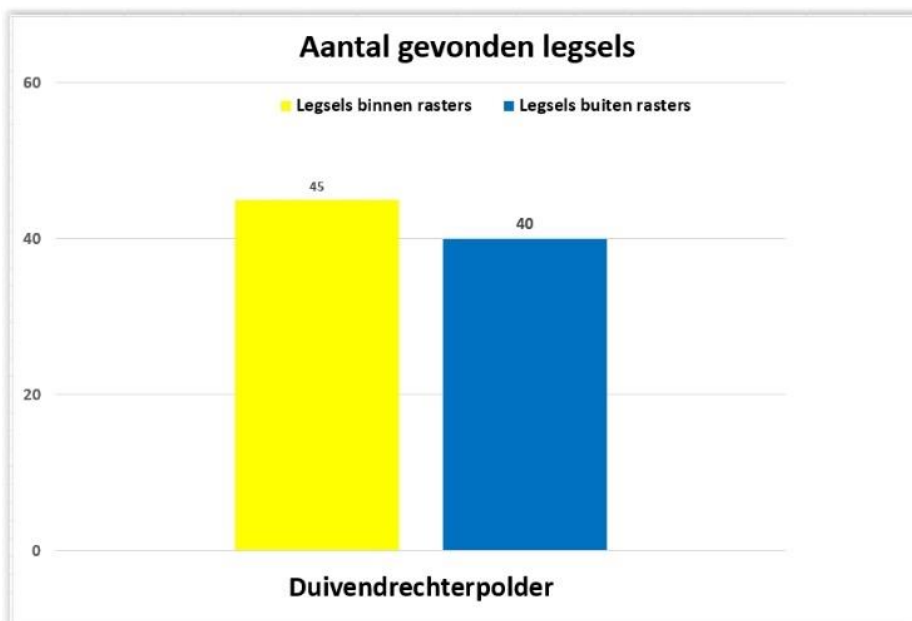
	Oppervlakte in ha			Grutto broedparen		Gruttogezinnen		BTS grutto
	Totaal	Raster	%	Aantal binnen raster	% gruttoparen binnen rasters	Aantal binnen raster	% gruttogezinnen binnen rasters	
Bovenkerkerpolder	620	90	14,5%	65	46,1%	74	56,5%	92,9%
Duivendrecht polder	263	50	19,0%	6	100%	3	100%	50,0%
Holendrecht polder	20	20	100%	6	100%	7	100%	>100%
Ronde Hoep	1.064	110	10,3%	43	25,3%	41	26,1%	92,4%
Hekslootpolder	157	51	32,5%	5	83,3%	3	100%	50,0%
Spaarnwoude west	418	18	4,3%	10	22,2%	9	34,6%	57,6%
TOTAAL	2.675	339	12,7%	135	36,1%	137	41,9%	

Tabel 3. Aantal en percentage gruttoparen en -gezinnen binnen vossenrasters in Noord-Holland Zuid in 2023

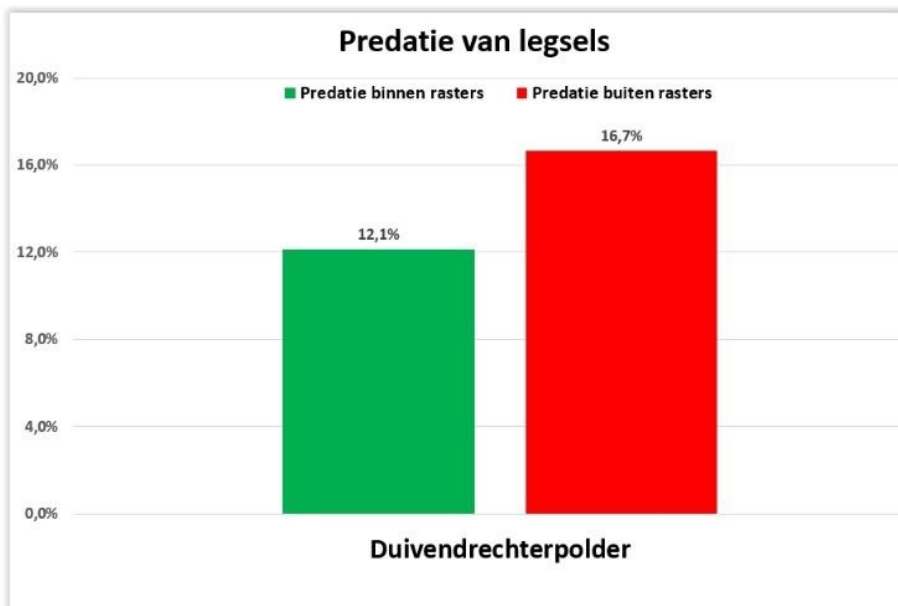
Nesten

Met vossenrasters wordt getracht de aanwezigheid van vossen én de predatie van nesten van weidevogels door vossen te beperken. In de meeste polders is binnen de rasters weinig of geheel niet naar nesten gezocht want er lagen vooral percelen met rust tot 15 juni. Alleen in de Duivendrecht-polder zijn zoveel mogelijk alle nesten (85) opgezocht, ook binnen rasters. Er blijkt geen groot verschil te zijn in aantal gevonden nesten én in verlies door predatie binnen en buiten rasters. Predatie was met 14,5% in 2023 relatief laag. De verklaring kan worden gezocht in 2 factoren:

- De dichtheid aan weidevogels in de Duivendrecht-polder is inmiddels zover afgenomen dat het voor een vos mogelijk niet echt meer loont om intensief op zoek te gaan naar nesten en kuikens van weidevogels;
- De dichtheid aan ander voedsel voor een vos (hazen, eenden, ganzen, meerkoeten) is dusdanig hoog, dat dit waarschijnlijk bijdraagt aan een geringe focus op het prederen van weidevogels, hun eieren en kuikens.

Figuur 28. Gevonden nesten binnen en buiten vossenrasters in Duivendrecht-polder in 2023

Figuur 29. Gepredeerde nesten binnen en buiten vossenrasters in Duivendrecht-polder in 2023

De predatie binnen de rasters was dus relatief laag, en dat ondanks de redelijk frequente aanwezigheid van vossen binnen de rasters, zoals bleek uit de analyse van beelden van wildcamera's binnen de rasters (figuur 29). Ook dit onderbouwt het idee van een andere keuze van vossen wat betreft prooi in de Duivendrechterspolder (en elders?) in 2023.

Figuur 30. Vossenrasters in Rondehoep (links) en Duivendrechterspolder (rechts)

Naast de rasters de data van nachtelijke waarnemingen van de vos binnen de rasters. Kleur van de stippen geeft het uitkomstresultaat van de nesten aan: groen is uit, rood is gepredeerd.

Conclusie rasters

Het werken met vossenrasters heeft wisselende ervaringen opgeleverd. Rasters kunnen alleen effectief zijn als ze ook echt functioneren als blokkade tegen vossen. Dat vraagt om tijdige en zorgvuldige plaatsing en continue toezicht. Daarnaast is een combinatie met het werken met wildcamera's en zo nodig en mogelijk afschot van vossen door jagers een noodzaak om niet achter ontwikkelingen aan te lopen. Wat betreft het rendement van vossenrasters op het beperken van predatie geldt ook dat andere (en met name vliegende) predatoren nog altijd wel prederen op weidevogels, hun eieren en kuikens. Die worden in hun activiteiten niet beperkt door vossenrasters.

Vos binnen het raster op 24 april 2023. Nat van het zwemmen?

Kievit attaqueert buizerd

Wezel met (veld?)muis

Afschot

Gezien de grote impact van een vos op weidevogels (qua omvang van het jachtgebied van een vos en de hoge efficiëntie als predator van met name eieren en kuikens) wordt de vos in Noord-Holland Zuid bejaagd. Jagers gebruiken al enige jaren - met wisselend succes - vangpijpen en doorloopvallen om vossen te vangen, daarnaast vindt afschot van vossen plaats. In Spaarnwoude is er echt een probleem met vossen. Er werden 25 vossen geschoten door jagers. In Amstelland werden 11 vossen gevangen en geschoten, maar mogelijk is deze inventarisatie niet volledig. In de Vechtstreek werden 14 vossen geschoten. Totaal dus 50 vossen.

Voor jagers was het in 2023 frustrerend dat de vangpijpen niet gebruikt mochten en dat de vergunning voor het nachtelijk afschieten van vossen met behulp van een lichtbak en nachtzichtkijker pas per 1 februari 2023 inging. De meeste jagers hebben een baan overdag. En vossen hebben vanaf maart al jongen. Daardoor is er voor jagers niet veel tijd om vossen te bejagen vóóordat er jongen zijn. Daarom zou in weidevogelkerngebieden de vergunning voor lichtbak en nachtzichtkijkers eerder in moeten gaan, bijvoorbeeld per 1 december. Dan wordt voorkomen dat vossen tot reproductie komen en hoeven er ook minder (jonge) vossen geschoten te worden.

Deelgebied CNHZ	Polder	Aantal vossen geschoten	Aanwezigheid van vos- senburchten
Amstelland	Bovenkerkerpolder	3	2 burchten?
	Duivendrechtse polder	4	2 burchten in aangren- zende recreatiegebieden
	Ronde Hoep	4	0 burcht?
Spaarnwoude	Alle polders	25	1 burcht?
Vechtstreek	Alle polders	14	10 burchten?

Tabel 4. Vossenafschot en vossenburchten in Noord-Holland Zuid in 2023

Aantallen geschoten vossen en vermelde burchten zijn mogelijk ondertellingen.

Conclusie

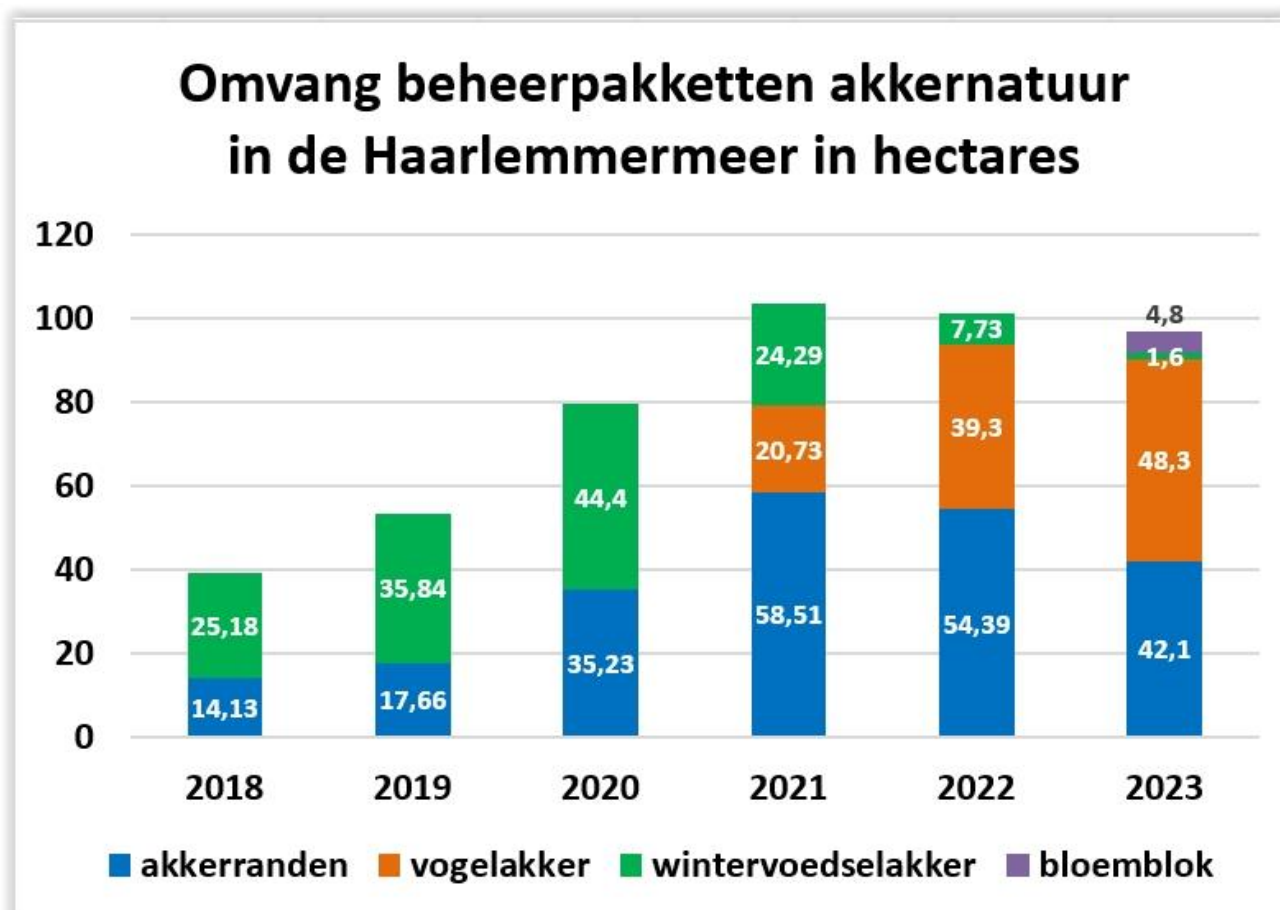
Predatie vindt plaats in elke polder in Noord-Holland Zuid, maar de ernst van het probleem en de precieze veroorzaker(s) verschillen per gebied. Er is nu specifieke aandacht voor de vos, maar ook andere predatoren zoals buizerd en zwarte kraai prederen op weidevogels, hun eieren en kuikens. Nu is dat een natuurlijk gegeven, maar het mag niet ten koste gaan van biodiversiteit die we met beleid, geld en grote inspanningen door boeren, jagers en vrijwilligers nastreven. Zeker nu ook de steenmarter is gesignaleerd in het gebied, geldt een verhoogde aandacht voor de ontwikkeling van de predatiedruk op weidevogels. Idealiter zouden weidevogels zich weer moeten kunnen verspreiden over een polder zodat het de predatoren niet gemakkelijk wordt gemaakt. Verder zou er ook voldoende van nature aanwezige alternatieve prooi aanwezig moeten zijn. Deze oplossingsrichting vereist echter een algehele systeemverandering, onder andere in de landbouw, om een robuuster en duurzamer ecosysteem in het agrarisch gebied te bewerkstelligen en met eerlijke prijzen voor onze voedselproducten.

3 Resultaten beheer akkernatuur in Noord-Holland Zuid

3.1 Haarlemmermeer

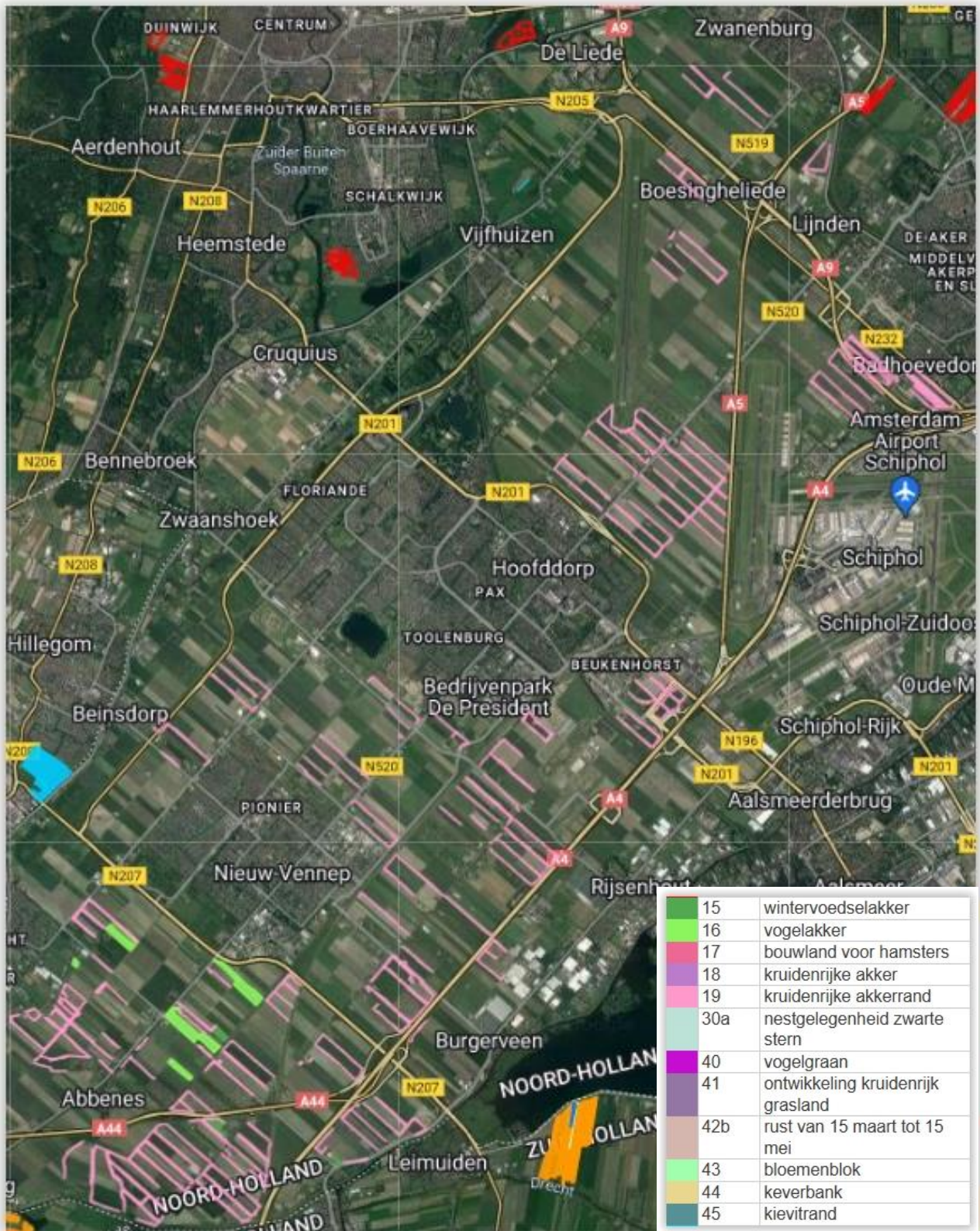
ANLB-beheerpakketten

De Haarlemmermeer is een akkerbouwgebied waar agrariërs beheerpakketten afsluiten in het kader van de leefgebieden Open akker, Droge dooradering en Water. Na een gestage groei in de afgelopen vijf jaar is de omvang van grond met een ANLB-beheercontract in 2023 iets afgenomen. Het beheerpakket Wintervoedselakker is de laatste jaren omgezet in het beheerpakket Vogelakker, zie onderstaande figuur. Rekenen we de oppervlakte van het beheerpakket Kruidenrijke akkerrand van ruim 42,1 ha (met breedtes van vooral 3, maar ook van 12 meter) om naar lengte, dan komen we voor 2023 uit op ruim 125 kilometer kruidenrijke akkerrand in de Haarlemmermeer.

Figuur 31. ANLB-beheercontracten in de Haarlemmermeer

Een deel van de kruidenrijke akkerranden ligt langs watervoerende sloten en hebben de functie **bufferstrook**. Een bufferstrook zorgt ervoor dat minder nutriënten in oppervlaktewater terecht komen. Dit bevordert de waterkwaliteit en levert een bijdrage aan de Kaderrichtlijn Water (KRW).

Figuur 32. ANLB-beheer in de Haarlemmermeer (roze: akkerranden; groen: vogelakker)

Monitoring akkervogels

In de Haarlemmermeer hebben de Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland en het Kenniscentrum Akkervogels/Werkgroep Grauwe kiekendief tellingen van akkervogels uitgevoerd via de methodiek van het Meetnet Agrarische soorten (MAS). Daarbij heeft afstemming plaatsgevonden van wie waar telt zodat er geen overlap ontstond. De tellingen worden in de loop van 2024 bij elkaar gevoegd om een totaalbeeld te kunnen presenteren van alle tellingen in de Haarlemmermeer in 2023. Het navolgende heeft alleen betrekking op de tellingen door de Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland.

De Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland registreerde in voorjaar 2023 de aanwezigheid van vogels (en soms ook andere dieren) op 30 telpunten. Er vonden 4 telrondes plaats waarbij in totaal 98 soorten vogels werden waargenomen. De meeste talrijke soorten waren spreeuw (2.534) en Kievit (2.372). Daarna volgen de andere vogelsoorten met (veel) lagere aantallen. Mooi is dat er in totaal 24 patrijzen werden geteld, 57 veldleeuweriken, 141 gele kwikstaarten en 221 graspiepers.

Patrijs in de Haarlemmermeer

Opvallende waarnemingen waren tapuit (4), kleine plevier (3), spotvogel (2), zwartkopmeeuw (1) en blauwe kiekendief (1). Tot slot werden ook nog 5 soorten zoogdieren waargenomen; bruine rat, bunzing, haas, muskusrat en vos.

Door het werken met vaste telpunten kan geen relatie worden gelegd met de ligging en het gebruik voor vogels percelen en perceelranden met ANLB-beheercontracten. Wel werd geconstateerd dat:

- Meer biotopen bij elkaar lijken meer soorten op te leveren
- Struwelen zijn aantrekkelijk voor nestelende zangvogels

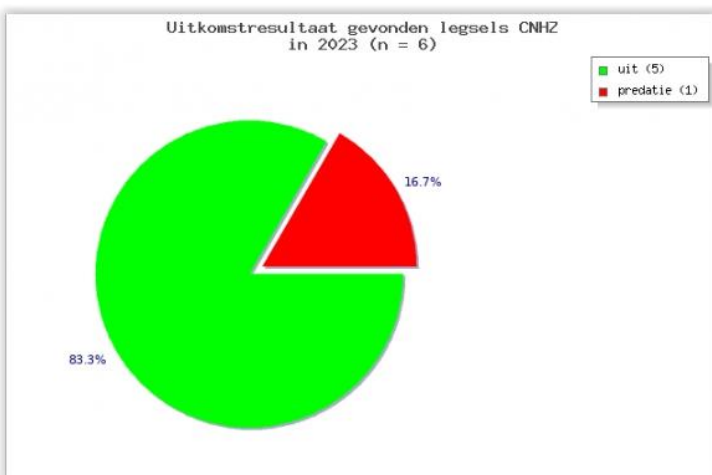
In het winterseizoen 2023- 2024 zullen tellingen plaatsvinden van doortrekkende en/of foeragerende vogels.

Nestbescherming

In 2023 zijn akkerbouwers in de Haarlemmermeer met hulp van vrijwilligers bezig geweest met zoeken en beschermen van nesten van akkervogels. Op 49,61 hectare was een contract voor Legselbeheer afgesloten, maar daarnaast werd ook gezocht op percelen zonder beheercontract. . In totaal werden 10 nesten gevonden. Van de 6 nesten met een bekend uitkomstresultaat ging er 1 verloren door predatie en de overige 5 nesten kwamen met succes uit.

Figuur 34. Gevonden nesten in de Haarlemmermeer

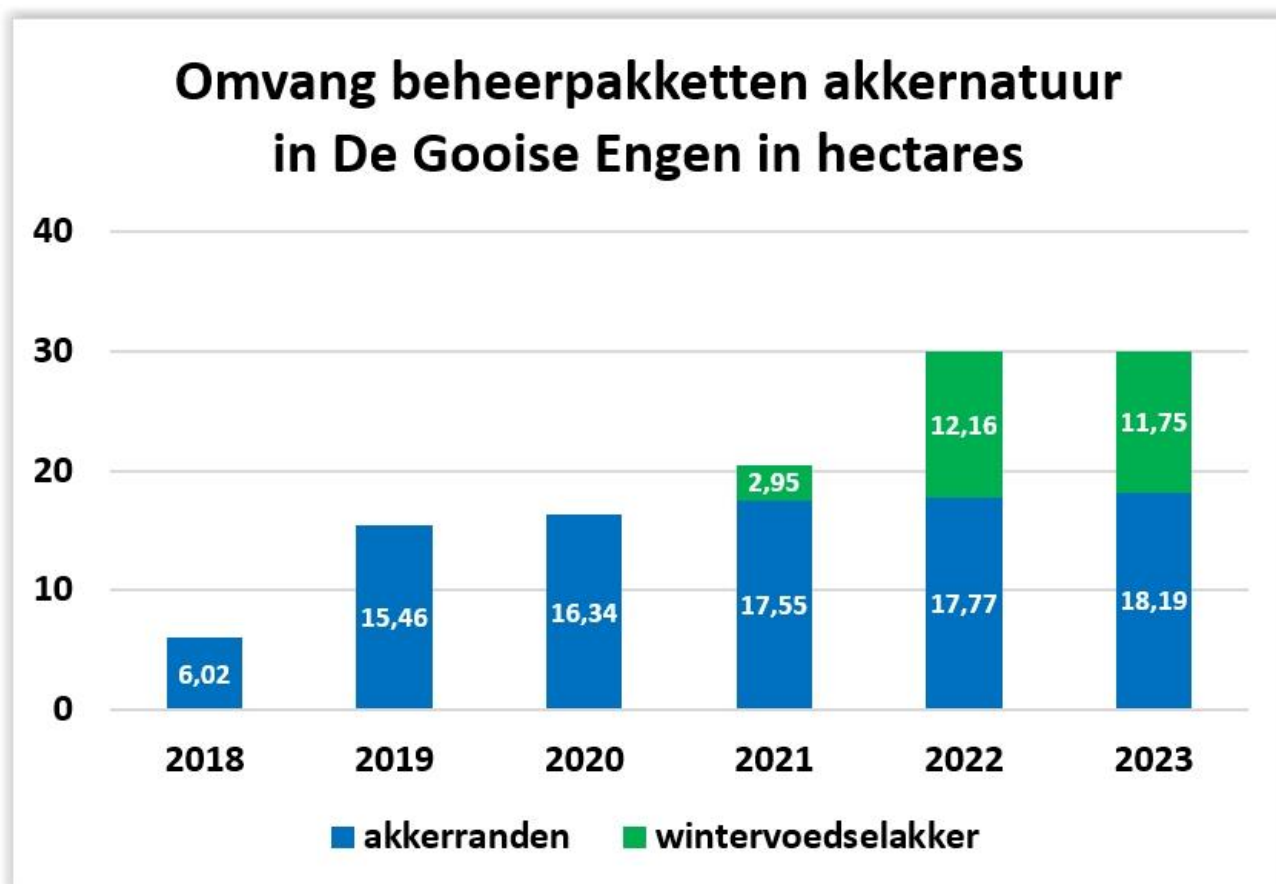
Figuur 35. Uitkomstresultaat gevonden nesten

3.2 Gooise Engen

ANLB-beheerpakketten

De Engen van het Gooi vormen een kleinschalig akkerbouwgebied waar in 2023 opnieuw beheerpakketten voor het leefgebied Droge dooradering lagen. De kleine akkers zijn al eeuwenoud en de leden van het collectief zijn heel gemotiveerd om dit cultuurlandschap in stand te houden. Omdat tegenwoordig de akkers maar beperkt rendabel te bewerken zijn, is hun doel vooral om de biodiversiteit te bevorderen en (historische) granen te verbouwen voor bijvoorbeeld levering aan de Larense molen, de Gooise bierbrouwerij of voor eigen gebruik als veevoer.

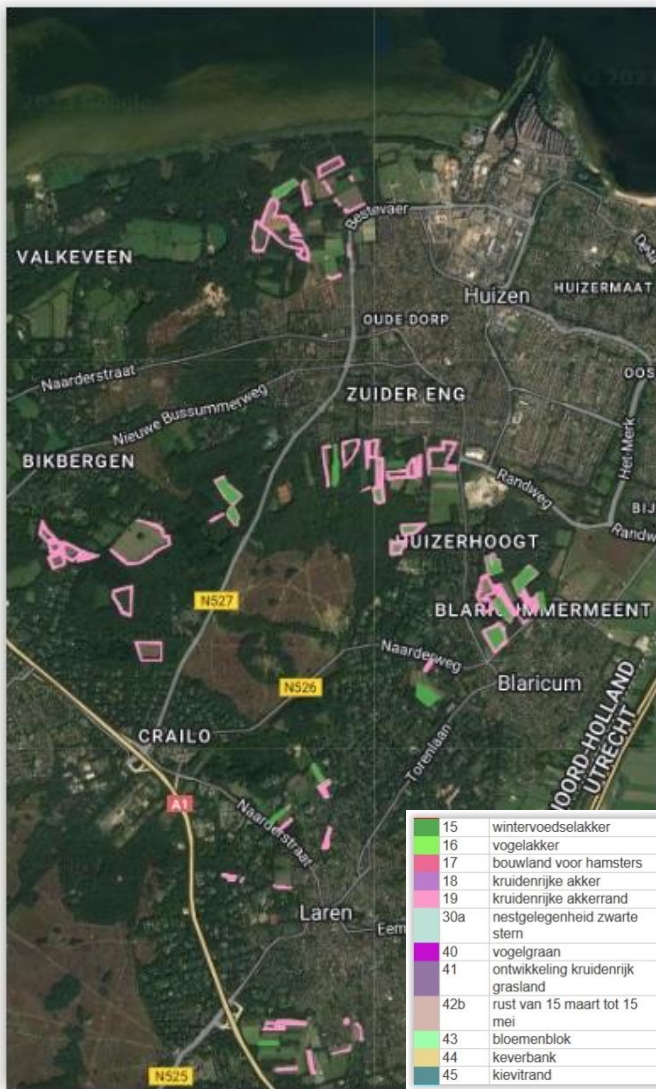
Na een sterke groei in de afgelopen vijf jaar is de omvang van grond met een ANLB-beheercontract in 2023 gelijk gebleven (zie onderstaande figuur). Rekenen we de oppervlakte van het beheerpakket Kruidenrijke akkerrand van ruim 14,79 ha (met breedtes van vooral 3 meter, maar ook van 12 meter) om naar lengte, dan komen we voor 2023 uit op ruim 45 kilometer kruidenrijke akkerrand in de Gooise Engen.

Figuur 36. ANLB-beheercontracten De Gooise Engen

Na de geslaagde pilot om natuurwaarde te creëren met ANLB stond dit jaar vooral in het teken van het verkrijgen van duidelijkheid met de provincie over de uitbreidingsmogelijkheden van ANLB in de nieuwe beheerperiode t/m 2028. Dat traject loopt nog steeds.

Mede hierdoor is het in 2023 helaas nog niet gelukt om een start te maken met de monitoring om te meten hoeveel van welke vogel- en vlindersoorten gebruik maken van de kruidenranden en wintervoedselakkers. Dat willen we komende winter alsnog doen.

Figuur 37. ANLB-beheer (roze lijnen: kruidrijke akkerranden; groene vlakken: wintervoedselakkers)

Kruidrijke akkerrand langs een van de Gooise Engen (augustus 2023)

4 Onderzoek en monitoring Argusvlinder in de Bovenkerkerpolder

Inleiding

De argusvlinder is een boerenland dagvlinder die de laatste tientallen jaren in Nederland een sterke achteruitgang laat zien. De hooggelegen zandgronden van oost en zuid Nederland worden steeds meer gemeden. Daar tegenover staan nog wel vrij veel meldingen in de duinen. Verder zijn de zee- en veengebieden van west Nederland belangrijk voor de argusvlinder (Waarneming.nl).

Argusvlinder, 15 september 2023

Beheer

In de Bovenkerkerpolder zijn en/of worden onder meer de volgende maatregelen genomen die gericht zijn op het bevorderen van het voorkomen van nectarplanten (zoals knoopkruid) voor insecten zoals de argusvlinder:

- Inzaaien in 2014 en sindsdien gefaseerd maaien van de oostelijke berm van de Middenweg
- Inzaaien in 2019 en gefaseerd maaien van het Hans Schipperpad
- Inzaaien in 2020 en 1-2 maal per jaar maaien van randen en kopeinden van maispercelen op het kader van ANLB-beheercontracten
- Inzaaien en beheren van delen van randen van acht grasland- en maispercelen in het kader van meerjarig onderzoek door de Vlinderstichting

Onderzoek

Op 27 mei en 1 juni zijn randen van acht grasland- en maispercelen ingezaaid met drie zadenmengsels in stroken van 40 meter lang en 3-4 meter breed: graszaad (met name glanshaver, waardplanten voor de argusvlinder), bloemenmengsel voor graslandranden met o.a. knooppkruid en grasklavermengsel. Daarnaast werd in elke rand een strook van 40 meter lengte niet ingezaaid. Hulp bij het inzaaien en inharken kwam van vrijwilligers van 4 werkgroepen van IVN Amstelveen en van de Vlinderstichting. Zaad van knooppkruid kwam van de gemeente Amstelveen.

Vrijwilligers en medewerker van de Vlinderstichting verdelen de te zaaien mengsels over emmers

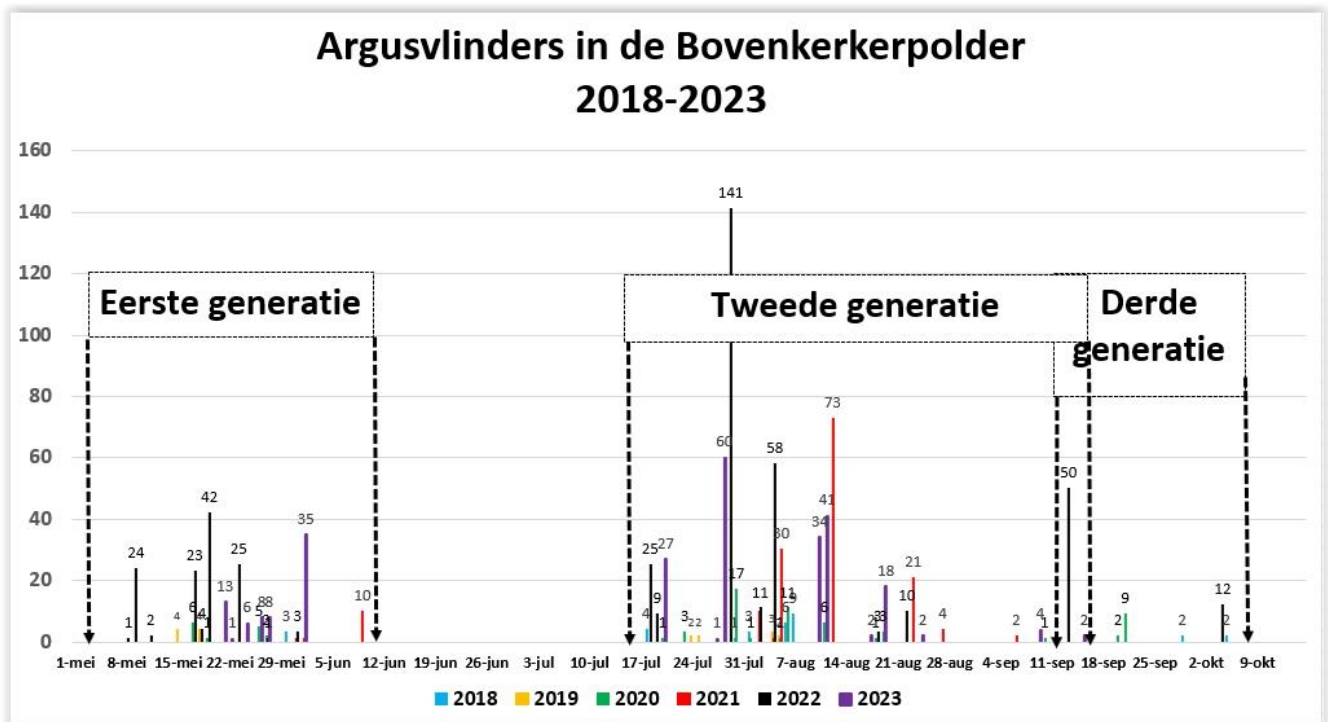
In juni was er slechte kieming van zaden door de grote droogte. Door de regen in juli was er toen wel goede kieming van zaden, maar ook van akkerdistel, melkdistel en melde. Akkerdistel is zeer gewild als nectarbron door niet alleen argusvlinders maar ook wilde bijen/honingbijen en dagpauwogen. Het beheer van akkerdistels vroeg veel aandacht. Uiteindelijk is besloten delen van randen in augustus te maaien met de bosmaaier en deels met de zeis. Verder heeft de Plantenwerkgroep van IVN Amstelveen perceelranden in de polder geïnventariseerd op plantensoorten.

Deel van een ingezaaide perceelrand langs mais met veel akkerdistel

Monitoring

Sinds 2018 wordt de argusvlinder gemonitord in de Bovenkerkerpolder. Dat gebeurt door het regelmatig lopen van vlinderroutes in de polder en ad hoc doorsteken van telkens dezelfde randen van enkele maispercelen. Op de vlinderroutes en met name die op het Hans Schipperpad werden vanaf mei regelmatig argusvlinders waargenomen. De top in aantallen argusvlinders lag dit jaar op 28 juli met 60 individuen over een route van 1,5 kilometer.

Figuur 38. Resultaten van de monitoring van de argusvlinder in de Bovenkerkerpolder door vrijwilligers.
De tellingen van de onderzoekster in 2023 zitten hier niet bij.

Ingezaaide perceelrand op 19 augustus 2023

